
89

BESCHRYVING
VAN HET
EILAND CURAÇAO,
EN
DE DAAR ONDER HOORENDE
EILANDEN,
BON-AIRE, OROBA EN
KLEIN CURAÇAO.

BENEVENS EEN KORT BERICHT, WEGENS
HET GESPRONGEN SCHIP ALPHEN,

DOOR

J. H. HERING.

Te AMSTERDAM,
By JOANNES VAN SELM,
MDCCLXXIX.

digd onder 't opzicht van Iemand, die niet alleen verſcheiden reizen te Curaçao, maar zelf ooggetuigen geweest is, van dat noodlottig oogenblik, en welke vervolgens door 't fiks graveer yzer van den Kunſtenaar Simon Fokke, *in 't koper gebragt is, bemoedigde ons, op 't verzoek des Uitgevers, eene korte* Beſchryving *van die* VOLKPLANTING, *en de Eilanden daar onder boorende, benevens een* Beſpiegelend Verhaal, *van het gebeurd ongeluk, daar by te ontwerpen. Hoedanig wy in de uitvoering geſlaagt zyn, blyft aan het oordeel des Lezers. Wy hebben zo naauwkeurig getracht te zyn, als mogelyk ware, en verſcheiden byzonderheden, die men elders te vergeefs zal zoeken, zyn wy aan de heuschheid van den gemelden Vriend verſchuldigd.*

IN-

INHOUD
DER
HOOFDSTUKKEN.

INHOUD DER HOOFDSTUKKEN.

SESDE HOOFDSTUK.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

AGTSTE HOOFDSTUK.

NEGENDE HOOFDSTUK.

TIENDE HOOFDSTUK.

BERICHT VOOR DEN BINDER.

De Kaart van 't Eiland CURAÇAO te plaatsen tegen over . . . Bladz. 1
De Kunstplaat, wegens het Schip ALPHEN. 80

BE-

KAART VAN HET EILAND CURAÇAO.

Drie Duitsche Mylen, 15 in een Graad.

1 2 3

Vier Hollandsche Myl. 20 in een Graad.

1 2 3 4

Ax Krevelt, sculps. 1779.

BESCHRYVING
VAN HET
EILAND
CURAÇAO.

EERSTE HOOFDSTUK.

Korte Schets van AMERIKA, *en van de* EILANDEN *rondöm het zelve gelegen.*

Vermits het Eiland CURAÇAO, of KURASSAU, waar van wy tegenwoordig de byzondere Beschryving onderneemen, een dier Eilanden is, welke AMERIKA omringen, en uit dien hoofde gerekend word, tot dat Groot Werelddeel te behooren, zal het, ons bedunkens, niet oneigen zyn, dat wy vooraf den Leezer een kort bericht doen der geheele uitgestrektheid van dat vaste Land des halven aardkloots, 't geen tegen ons overligt, en den weidschen naam van de NIEUWE WERELD draagt.

I. HOOFDST. Korte Schets van Amerika.

Het einde der XV^de Eeuw was het gelukkig tydstip der ontdekking van een Vierde Wereld deel, eerst door zekeren *Christophorus Columbus*, en weinig Jaren later, door eenen *Ameri-*

Ontdekking van het zelve, en naamsoorsprong.

I. HOOFDST.

cus Vespusius, naar wien het ook, vervolgens, AMERIKA genoemd werd, aangezien hy zo gelukkig was, het vaste Land te bereiken, daar Columbus alleen eenige der Vooreilanden gevonden had. De naam van NIEUWE WERELD was ook zeer eigen aan het zelve, van wegens de laate tyd waar in het bekend geworden en ontdekt is. De Zeelieden noemen het WEST INDIE, om dat zy meenen, dat Landen zo ver van Europa gelegen, en die schatten van goud en zilver inhouden, *Indie* behooren genoemd te worden. Of mogelyk is 'er deeze naam daarom aangegeven, om *Oost-* en *West Indie* van elkander te onderscheiden: aangemerkt Columbus, by de ontdekking der vooraanleggende Eilanden, dezelve, in den beginne, voor de Oostlykste Eilanden van Asie, of Oost-Indie, hielt.

Reden deezer laate ontdekking.

Het is een' vraag, die eenige opmerking verdient, wat of de eigentlyke reden zyn mag, dat Amerika, zo veel achtereenvolgende Eeuwen, onbekend gebleven is, en of de Ouden, voorheen, van dat groot Land, geene de minste wetenschap zouden gehad hebben? De beste Historische Oplosfing, die men daaromtrent geven kan, moet gezogd worden in de gebrekkige Scheepvaart der vroegere tyden, en in de verbazende Zeeën, waar door het, rondom, van de andere Werelddeelen afgescheiden lag; maar voornamentlyk, door 't ontbreken van 't Kompas; welk nuttig Instrument der Zeevaren-

den,

den, eerst, omtrent het begin der XIVde Eeuw, is uitgevonden, 't geen, met elkander, waarschynlyk, te weeg bragt, dat de Ouden bevreest en ongenegen waren, om zig, buiten het gezicht des Lands, op zulk een onzeker Element, te wagen: waar uit men dan ook, niet zonder eenigen grond, zoude mogen besluiten, dat, in de daad, de oude Volken, door den wyden afstand tusschen beiden, geene, of voor 't minst eene zeer verwarde, kennis, van het tegenwoordige Amerika, zullen gehad hebben. — Immers de behoeften der weelde hadden, des tyds, het zoeken naar overvloedig goud en zilver, noch tot geene noodzakelykheid gemaakt; niets, dan de bloote nieuwsgierigheid, kon hun aanzetten, om een' dergelyken onzekeren en met zo veel gevaar vermengden togt te wagen; 't welk niet zeer waarschynlyk is.

I. HOOFDST.

Gelegenheid en uitgestrektheid.

Amerika ligt, ten opzichte van Europa en Afrika, naar het Westen, en, met betrekking tot Asia, oostwaards: dus is de Nieuwe Wereld, zo wel be-oosten als be-westen de Oude Wereld, gelegen, schoon zeer ongelyk in afstand. De Atlantische Oceaan, die 'er Europa en Afrika van afzondert, is naauwlyks duizend Zeemylen wyd, daar in tegendeel de groote Zuidzee, tusschen Amerika en Asia, onder de Evennachtslyn, eene ruimte van meer dan tweeduizend deezer Zeemylen heeft. De afstand is

I. HOOFDST. derhalven meer dan nog eens zo groot, en de Oceaan, aan de Westzyde van Amerika, meer dan nog eens zo wyd, als aan de Oostzyde. Ten noorden van Amerika is de groote Yszee, doch men weet niet, waar het vaste Land aldaar eindigd, uit hoofde van de strenge koude, welke, aan dien kant, het verder onderzoek verhinderd; en men is nog in 't onzekere, of niet hooger op, het zelve, over den Noordpool heen, met Asia vereenigd zy. Volgens de beste meetingen, het verste alwaar men tot nog toe gekomen is, namentlyk, van tagtig graden Noorder breedte, tot aan den zuidelykften hoek, bekend by den naam van Kaap Hoorn, gelegen tusschen de zeven en agt en vyftig graden, Zuider breedte, bedraagt de lengte van Amerika, in een' regten lyn, ten minste zeven en twintig honderd en vyftig Zeemylen, of uuren gaans. De grootste breedte van het Zuidelyk gedeelte van de Nieuwe Wereld, en welk gedeelte rondöm kan bevaren worden, van wegens de ontdekte doortogten of zeeëngtens, tusschen het zelve en 't onbekend Zuidland, word ondersteld agt honderd Zeemylen te zyn, terwyl men, uit latere ontdekkingen, meent te mogen gissen, dat de grootste breedte van het Noordelyk gedeelte, nog ruim eens zo breed zyn moet. Volgens dit gestelde dan, zou Noord-Amerika zo groot zyn, als Afrika, en Zuid-Amerika ruim zo groot, als Europa, en beiden by elkander

der gerekend, merkelyk grooter dan Afie, wiens lengte, zo wel als zyn breedte, zig, aan eenige Oorden, tot agt of negen honderd duitfche Mylen uitftrekt.

I. HOOFDST.

Algemeene Verdeeling.

De Nieuwe Wereld word voeglykst in drie deelen verdeeld; waar toe de Natuur, als 't ware, zelve, de aanleiding fchynt gegeven te hebben, en zulks door het plaatfen eener fmalle Landengte, omtrent 15 Mylen breed, waar door het Zuidelyk met het Noordelyk deel vereenigd word. Het geen nu aan de noordzyde der Landengte gelegen is, heet *Noord-Amerika*, terwyl het ander, naar 't Zuiden liggende, den naam van *Zuid-Amerika* draagt. De Eilanden, welke deeze beide deelen omringen, die vry groot in aantal zyn, en de *Amerikaanfche Eilanden* genoemd worden, maken het derde gedeelte uit.

Land en Luchtsgefteldheid.

In 't algemeen kan van Amerika gezegd worden, dat het zelve, over het geheel genomen, niet zeer Bergachtig is, fchoon het echter de hoogfte gebergtens bevat, die 'er op den aardbodem bekend zyn; maar daar en tegen is dit Werelddeel, in vergelyking met Afrika, zeer waterryk, zynde met verfcheiden Rivieren doorfneden, die meest allen bevaarbaar zyn.

De Luchtsgefteldheid is zeer verfchillende. In dat gedeelte van Noord-Amerika, 't geen door de Europeërs bewoond word, is het klimaat zelf koelder, dan in die Landen van Eu-

I. HOOFDST. ropa, welke op gelyke hemelbreedte liggen. By voorbeeld, Kanada met Vrankryk, en Virginie met het zuidelykst deel van Spanje of Italie, vergeleken zynde. In de West Indien, integendeel, heerscht grooter hitte, dan men van derzelver ligging, benoorden den Evenaar, en de onbelemmerde Zeelucht, zou verwachten; ondertusfchen, dat men te Quito, in Peru, 't geen byna onder de Linie ligt, eene zo gematigde Lucht heeft, dat dezelve aldaar in lang zo heet niet is, dan onze grootfte Zomerwarmte.

Voortbrengfels. Behalven de Speceryen, dat eigendom alleen van 't Oosten, kan Amerika befchouwd worden, als de fchatkamer van veelvuldige Voortbrengfels der gunftige Natuur, zo in Plantgewasfen, Boomen en Vruchten, dan wel in verfchillende foorten van Edelgefteentens, kostbaare en andere Metalen en Mineralen; allerhande Gediertens, Vogels en Visfen; terwyl de Kabinetten onzer liefhebbers pronken met de Rupfen, Kapellen, Hoorns, Schulpen en Zee Koraal, als de merkwaardige zeldfaamheden van dat Land.

Inboorlingen. De Natuurlyke Inboorlingen van Amerika worden, in 't algemeen, Wilden genoemd; onder dezelve zyn fommigen rosachtig, andere olyfkleurig, en eenigen byna zo blank als de Europianen; hunne byzondere Eigenfchappen en Levenswyze zyn ook verfchillende, en waar van by anderen uitvoerig bericht gegeven word.

Deeze

Deeze verſcheidenheid van aart en zeden, onderſteld, niet onwaarſchynlyk, dat dit Wereld-deel van verſcheiden kanten, en op onderſcheiden wyze, moet bevolkt geworden zyn, doch hoedanig, is, uit hoofde van de laate ontdekking van Amerika, zo gemakkelyk niet te bepalen, hoewel het nogtans aan geene gisſingen ontbreekt. I. HOOFDST.

Het geheel Amerika is, zedert zyne eerſte ontdekking, onder de verſchillende Mogendheden van Europa, als verdeeld, die 'er allen, de een meer, en de andere minder, hunne bezittingen hebben, doch de Spanjaarden en Portugeezen zyn 'er de machtigſte, inzonderheid de Eerſte, die byna van het derde gedeelte van dat Land de Eigenaars zyn, en aldaar twee onderkoningen houden; de een te Mexiko, over het noordelyk Amerika, en een ander te Lima, over het zuider gedeelte. Byzondere Verdeeling.

Onder NOORD AMERIKA behooren vier groote Landſchappen, namentlyk: I. *Mexiko*, of *Nieuw Spanje*, tusſchen de Mexikaanſche Zeeboeſem, en de Zuidzee, alwaar de landengte is. II. *Nieuw Mexiko*, tegen over het eerſte, in 't noorden gelegen. III. *Louiſiána*, ook bekend onder den naam van Florida, palende aan nieuw Mexiko, langs de noorderkust van den Mexikaanſchen Zeeboezem. IV. *Kanada*, of nieuw Vrankryk, omtrent de groote Rivier St. Laurens, tot aan de Baai en Straat van Hudſon, waar door Ame- Noord Amerika.

I. HOOFDST. rika van de onbekende Landen, naar het noorden, afgefcheiden word. V. De *Engelfche Wingewesten*, langs de groote Noordzee, en eindelyk, ten VI^de. *Kalifornie*, een fchier Eiland, 't geen aan 't noordelyk gedeelte, flechts door een Rivier, van Nieuw Mexiko, word afgefcheiden.

Zuid Amerika. ZUID AMERIKA, daar en tegen, beftaat uit zeven groote Landfchappen, welke zyn I. *Terra Firma*, of het vaste Land, dicht aan de Zeeëngte gelegen; en 't geen in twee deelen verdeeld word, *Guajana* en *Terra Firma*. Dit laatfte gedeelte behoort geheel aan Spanje, en is wederom in verfcheiden Gewesten afgezonderd, waar onder zommigen, hooge Gerichtshoven hebben, die zy *Audiences* noemen. Op de Kust van het eerfte, zynde een landftreek, tusfchen de Rivier *Oronoque*, en die der *Amazoonen*, heeft men onze Vaderlandfche Volkplantingen, SURINAME, BERBICE en ISEQUEBO. II. *Peru*, 't geen, anno 1529, door zekeren Spanjaard, *Francois Pizarro* ontdekt en veroverd werd, ligt aan de Westkust van Amerika, en is in drie *Audiences* verdeeld, zynde, naast Mexiko, het grootfte wingewest in Amerika. III. *Chili*, beneden Peru, aan dezelfde Kust, ten zuiden, werd zes Jaar later, mede door de Spanjaards, ontdekt en ingenomen. IV. 't *Land van Magellaan*, 't geen den Zuidelykften hoek van 't vaste Land beflaat, en in

't

't Jaar 1520 door eenen Portugees, *Magellanes* genoemd, gevonden en ten baate van Spanje, ingenomen is. Van wegens de oude Inwooners, die men wil van eene Reusachtige gestalte geweest te zyn, is het ook bekend, onder den naam van het Land der Patagons. V. *Paraguai.* Dit Landschap strekt zig uit, van weerszyde, rondöm de Rivier *de la Plata*, zynde tusschen Peru, Chili, en de groote Zee, ingesloten VI. *Brazil*, Dit Land bevat den Alleroostelykften hoek van Zuid Amerika, is zeer groot van omtrek, en werd, anno 1501, door de Portugeezen ontdekt. Het zelve is meest aan den Zeekant bekend, en ook bewoond; zynde de Ingezeeten van de binnelanden, woeste en onbeschaafde Volken. De geheele Kust van den mond der Rivier de *Amazoonen*, tot aan *Rio de la Plata*, is in XV. Provincien verdeeld, die *Kapitanias* geheeten worden. VII. *Het Land der Amazoonen*, dus genoemd naar zeker verdichtsel, dat aldaar veele strydbaare vrouwen zouden woonen, ligt midden in het Land, even bezuiden de Linie, lopende de Rivier der Amazoonen van het Westen naar het Oosten, door het zelve. Deeze Landstreek is nog aan geene uitheemsche macht, dadelyk, onderworpen.

I. HOOFDST.

De Eilanden, welke Amerika omringen, zyn zeer groot in aantal, zo, die tusschen dat Land en Afrika, in de Noordzee, liggen, als die, welke tusschen Amerika en Asia, in de Zuidzee, gevonden wor-

Eilanden rondöm Amerika gelegen.

I. HOOFDST.

den. Op de meeste deezer Eilanden hebben zig, na de eerste ontdekking van dit nieuw Werelddeel, van tyd tot tyd, verscheiden Europische Volken neêrgezet, waar door de zelve, vervolgens, onder verschillende naamen, zyn bekend geworden. De Eilanden, welke men in den grooten Inham, benoorden Zuid Amerika, ontmoet, en die zig van Terra Firma uitbreiden, tot aan de Landstreek van Florida, voeren, in 't gemeen, den naam van de WEST-INDISCHE EILANDEN, hoe wel de geheele Inham, die zig tot aan de Kusten van Nieuw Spanje, westwaards, uitstrekt, met al het geene daar in en aanligt, ook dikwils begrepen is onder de West-Indien te behooren. De schakel deezer menigvuldige Eilanden word nader onderscheiden, by den naam van *Antilles* of *Voorei-landen*, die wederom in soorten gesmaldeeld zyn.

Gevoelens dien aangaande.

Veelen houden het voor geene onbezonnen gissing, dat men deeze Eilanden zou kunnen aanmerken, als de toppen van zeer hooge bergen, die voorheen een gedeelte van het vaste Land waren, en naderhand tot Eilanden geworden zyn, door eene omkeering, die de geheele uitgestrektheid van het vlakke Land onder water zette. — Anderen, daarentegen, onderstellen, dat by de schepping der wereld alles vast aan een gehegt Land geweest is, maar 't geen, vervolgens, door onderaardsche vuren, of aardbee-

beevingen, van het zelven is afgefcheurd; zy meenen zulks met verfcheiden bekende voorbeelden te kunnen bewyzen. Dit onderzoek, echter, buiten ons beftek zynde, hebben wy het flechts ter loops willen aanroeren. I. HOOFDST.

Deeze *Antilles* of *Vooreilanden*, waar door men alle de Eilanden verftaat, die in de Golf van Mexiko liggen, en in de daad een voormuur van Amerika zyn, wanneer men uit Europa derwaards ftevend, worden van wegens derzelver aantal, dat vry aanzienlyk is, tot meerder onderfcheiding, in *groote* en *kleine Vooreilanden* verdeeld, die elk wederom zekere Eilanden onder zig bevatten. De Vooreilanden, en waarom dus genoemd. Worden in groote en kleine onderfcheiden.

De *groote Vooreilanden* worden gerekend te zyn. I. *Hispanjola*, dat is, *klein Spanje*, zo, van wegens de fchatrykheid, als om de grootte des Eilands, doch naderhand kreeg het den naam van St. *Domingo*, naar de Hoofdftad, welke aldaar, anno 1494, door *Columbus* aangelegd en St. *Dominicus* toegewyd werd. Het geen ten Oosten van dit Eiland gelegen is, behoord aan Spanje, maar het Westlyk deel aan Vrankryk. II. *Kuba*, het grootfte van alle de West Indifche Eilanden, en aan Spanje alleen toebehoorende, kan, van wegens zyne ligging, de fleutel van de West Indien genoemd worden, waarom ook aldaar meestal de verzamelplaats der Spaanfche Zilvervloot is, wanneer die naar Europa te rug keert. Op het zelve ligt Groote Vooreilanden.

I. HOOFDST. ligt de groote Koopſtad *Havana.* III. *Porto Rico*, dat maar tamelyk groot is, behoort mede aan de Spaanſche Kroon. By de eerſte ontdekking werd het St. *Jan* geheeten. IV. *Jamaika*, aan den Zuidwesthoek van Hispanjola, is omtrent nog eens zo groot als Porto-Rico, en tegenwoordig een Wingewest der Engelſchen, die 'er de Spanjaarden, in 't midden der vorige Eeuw, uit verjaagden. In 't jaar 1735 telde men op dit Eiland, *hondert twintig duizend* Negers, en tusſchen de *ſestig* en *zeventig duizend* Blanken, de vrouwen en kinderen 'er onder gerekend.

Kleine Voorei-landen. De *kleine Vooreilanden* worden onder drie hoofdnaamen gebragt. I. Die, welke beneden het ſchier Eiland Florida liggen, en dus ten noorden van de *groote Vooreilanden*, noemt men de *Lukaiſche*, of *Bahama*, Eilanden, wier getal tusſchen de vier en vyfhonderd begroot word, waar van de Engelſchen zig het Eigendom aanmatigen, ſchoon ze zig weinig bemoeijen, om dezelve te bevolken. De voornaamſte onder deeze menigte zyn, *Bahama*, *Locajonoque*, het grootſte van allen, en *Guanahani*, thans St. *Salvador*, of het eerſte Eiland van Amerika, 't geen door de Europeanen ontdekt werd. II. De *Caribiſche Eilanden*, dus genoemd na de *Caribes*, of *Karibanen*, hunne oude Inwooners, dezelve liggen Oostwaards van de groote Vooreilanden, 't naast aan de groote Noordzee,

en

en deeze noemen de Zeelieden de *Eilanden Boven den wind*, of Loefwaards, in onderfchei- I. HOOFDST.
ding van III. De *Caracquefche Eilanden*, die ten Westen de groote Vooreilanden gelegen zyn, en den naam voeren van de *Eilanden Beneden den wind*, of te Lywaards. De oorzaak deezer tweeledige benaming is de Pasfaat wind, die, altoos geregeld, uit het Oosten naar het Westen, aldaar waait.

Verfcheiden Volken zyn tegenwoordig deelgenoten van deeze Eilanden, *Boven* en *Beneden den Wind*; van de eerfte bezitten de FRANSCHEN, *Martinique*, St. *Bartholomeo*, *Maria Galante*, *Granade* en *Tortue*. De ENGELSCHEN, *Barbados*, na Jamaika het gewichtigfte der Engelfche Eilanden in Amerika, waar van de Inwooners op *dertig duizend* Europianen, en *zeventig duizend* Negers gerekend worden. *Montferrat*, *Antigoa*, *Nieves* of *Mewis*, waar van Charlestown de voornaamfte plaats is. *Anguilla*, een klein Eiland, waar van men, als iets merkwaardigs, verhaald, dat de Inwooners, omtrent *agt* of *negenhonderd* menfchen, zonder geestelyk of wereldlyk beftuur leven, en zig alleen met den Landbouw ophouden. St. *Kriftoffel*, of volgens de Engelfche benaming, St. *Kits*. De DEENEN, St. *Thomas* en St. *Croix*. De HOLLANDERS, *Saba* en St. *Euftachius*. Volgens den Utrechtfen Vreede, van 't Jaar 1713, zyn de Eilan-

Eilanden boven den Wind.

I. HOOFDST.

Eilanden *Tabago*, St. *Vincent*, St. *Lucie* en *Dominica*, voor Neutrale, of Onzydige Eilanden verklaard, en zo gebleven, schoon 'er naderhand, tusschen Groot Brittannie en Vrankryk, menigmaal verschil over gereezen is, tot by het sluiten van het definitief Traktaat, in 't Jaar 1763, toen St. *Lucie*, aan Vrankryk, en *Dominica* aan Engeland, in eigendom overging.

Eilanden Beneden den Wind.

Van de laatste, of de Eilanden *Beneden den Wind*, daar van behooren aan SPANJE, de Eilanden *la Trinidad*, *Margareta*, en *Tortuge*. Aan de HOLLANDERS, *Curaçao*, *Oroba* en *Bon-Aire*.

Eilanden ten Oosten van Amerika.

De overige Eilanden, ten Oosten van Amerika gelegen, zyn *Terreneuf*, by de Engelschen *New-Foundland*, Oostwaards van Kanada, alwaar de Rivier St. Laurens in Zee valt. *Cap Breton*, St. *Jean* en anderen, die bewesten Terreneuf, in de Golf van St Laurens, liggen. De *Barmudische Eilanden*, ten noordoosten van de *Antillische*, tegen over de hoogte Georgie. Aan de Kust van Brazil vind men nog verscheide Eilanden, die den Portugeezen toebehooren, maar van weinig belang zyn; 't voornaamste van de zelve is St. Catharina, dicht onder het Land, en een weinig verder, Zeewaards in, heeft men het Eiland Tristan.

Eilanden in de groote Zuidzee gelegen

De Eilanden, tusschen Amerika en Asia, in de groote Zuidzee, zyn insgelyks zeer veel in aantal; de bekendste zyn *Tierra* en *Fuera*, beide onbewoond, doch zeer geschikt tot eene

ver-

ververſchingsplaats voor de ſchepen, welke die Zee bevaren. 't *Honden Eiland*, 't *Vliegen Eiland*, 't *Verraders Eiland*, de *Salomons Eilanden*, dicht onder de Linie. De *Marianne Eilanden*, zeer na aan Aſia gelegen, benevens nog verſcheiden anderen, zo bewoond als onbewoond, maar mede niet gewichtig genoeg, om eenen byzonderen aandacht te verdienen. I. HOOFDST.

TWEE.

TWEEDE HOOFDSTUK.

Gelegenheid van 't Eiland CURAÇAO; *deszelfs* Naams-oorſprong; Oude Inwooners; *bunne* Zeden *en* Godsdienst.

II. HOOFDST. Gelegenheid.

Onder alle de Eilanden, beneden den Wind, is het Eiland CURAÇAO het eenigſte, waar van men zeggen kan, dat het eene byzondere aanmerking verdient, uit hoofde van den Koophandel, dien het zelve langs de Spaanſche Kusten dryft. Het is een Wingewest van deezen Staat, wel eer op den dapperen Kaſtiliaan verovert, en tegenwoordig onder het beſtuur der Westerſche Maatſchappy deezer Landen.

Dit Eiland, 't geen, volgens de Landbeſchryving, betrekkelyk is, tot de Kust der *Caracques*, en uit dien hoofde tot de WEST INDISCHE EILANDEN behoort, is gelegen bezyden den mond van de golf van *Venezuela*, en niet boven de drie uuren afgeſcheiden, van de vaste Kust dier Provincie, waarom zommigen onderſtellen, dat Curaçao, benevens de andere daar by liggende Eilandjes, ligtelyk de toppen zouden kunnen zyn, behoorende tot eenen richel Bergen, die midden door de Landſtreek van Venezuela heen loopt, en aan de Zeekust eindigt, juist tegen over de genoemde Eilanden,

en

en dat de tusſchenruimte der laage grond, of minder hooge gebergtens, door den Oceaan verzwolgen zynde, tot zee geworden is, waar van ſlechts de uitſtekende hoogtens overgebleven zyn. Ten Noorden is dit Eiland tusſchen de ſestien en twintig Zeemylen, van de naaste Kust der *Caracques* afgeſcheiden, en even zo veel ten Oosten van Kaap St. *Romano.* De lengte van het Eiland word, Noordwest en Zuidoost, op omtrent twintig, en zyne meeste breedte, op vyf uuren gaans gerekend. De Noordelykſte hoek ligt op twaalf en een halve graad, en de Zuidoostelyke, of Oostpunt, op, ten naastenby, twaalf graden, Noorderbreedte; (*a*) zynde de Meridiaan van de Haven, omtrent dertien graden Westelyker, dan die van Paramaribo, de hoofdſtad van Suriname.

II. HOOFDST.

Zie hier voren, bladz. 10.

Naams-Oorſprong.

Nergens hebben wy eenig duidelyk blyk gevonden, aangaande de naams-oorſprong van Curaçao, ſchoon wy die, hier en daar, op onderſcheiden wyzen geſpeld vinden, doch welke namen genoegſaam met elkander overeenſtemmen. By voorbeeld *Quiraçao*, *Curazou* en *Cura-*

(*a*) Volgens eene naauwkeurige waarneeming, ligt de *Noordkant* van CURAÇAO op 12 grad. 48 min. en de *Zuidkant* ——— ——— 12 grad. 20 min. Noorderbreedte.
De *Oostpunt* op 308 graden 40 min.
en de *Westpunt* op 308 graden 2 min. lengte.
Gerekend van de Piek der Kanariſche Eilanden.

II. HOOFDST.

Curaçao, welke laatfte benaming ook verwisfeld word, met dien van Kurasfau. Denkelyk is het, dat de Spanjaards 'er een deezer namen, en wel die van *Quiraçao*, aan zullen gegeven hebben, ten minste zy is ons voorgekomen, als den oudften naam van dat Eiland.

Oude Inwooners.

AMERIKA, gelyk wy reeds in het vorig hoofdftuk gezegd hebben *, werd door verfcheiden wilde Natien bevolkt, die, in kleur, aart en zeden, van elkander verfchilden; fchoon men niet bepalen kan, wanneer, noch op welke wyze, deeze bevolking gefchied zy. Men heeft hun, by de ontdekking der nieuwe Wereld, aldaar ontmoet, en derhalven kunnen dezelve niet anders aangezien worden, als voor de nationaale Inwooners des Lands. Die, welke men op CURAÇAO en de andere Eilanden, boven en beneden den Wind, gevonden heeft, wierden *Karibes* genoemd, waar van de benaming naderhand veranderd is, in die van Karibanen, of ook wel Kanibalen. Van dit Volk hebben alle deeze Eilanden den gemeenen naam van *Caribifche Eilanden* ontvangen. De onmenfchelyke gewoonte onder de meeste Amerikaanfche Wilden, van de vyanden, die zy in hunne kleine Oorlogen gevangen kregen, by wyze van Gastmaal, als beesten te flagten en op te eeten, 't zy uit wraak, of ten bewys hunner behaalde overwinning, fchynt voornamentlyk, by deeze Natie, zeer in gebruik geweest

* Zie bladz. 7.

weest te zyn; voor 't minst, de Karibanen, of Kanibalen, worden, by uitzondering, Menschen-eeters genoemd. De Franschen, ondertusschen, geven breed op, dat zy dit Volk deeze gruwelyke gewoonte zouden afgewend hebben; hoe wel anderen denken, dat zy door de overheering der Europianen in 't gemeen, die hun beter en smakelyker voedsel aanbrachten, langsamerhand, en ongemerkt, daar van ontwent zyn, 't geen te ligter geschieden kon, terwyl zy uit de natuur niet zeer kwaadaartig, hoewel getergt zynde, van eenen wraakzuchtig imborst waren. Deeze *Caribes*, of Karibanen, was een Volk van eene middelmatige sterkte, wel gespiert en geschikt tot zwaren arbeid, indien zy hunne levenswyze en bezigheden, daar toe ingericht hadden. Derzelver gestalte was natuurlyk niet onbevallig, maar werd ontsierd door gewaande schoonheden, die hun alleen behaagden; wendende de moeders veel moeite aan, om de voorhoofden en de neuzen hunner kinderen plat te drukken; welke gewoonte hun zedert ook bygebleven is. Buiten het oog en hoofdhair, warenze glad van vel; klederen droegen zy niet, maar deden zig elken morgen, na dat ze zig, voor den opgang der Zonne, in eene lopende Rivier gewasschen hadden, door hunne Vrouwen, over het geheel lichaam, met eene roode verwe, *Rocou*, aartig bestryken; zo zy voorgaven, ter weering

II. HOOFDST.

II. HOOFDST. van de beeten der Infekten. Het Vrouwvolk befchilderde zig insgelyks, gefchiedende zulks in fteede van met penceelen, met vogelvederen.

Gods-dienst. Deeze Karibanen geloofden, even als de andere Barbaarfche Volken, aan twee onderfcheiden Weezens; dat is, aan een goed en aan een kwaad Beginzel. Het eerfte onderftelden zy weldoende tegen alle menfchen, en hielden het dus overtollig, van 'er eenige beede of verzoek aan te doen. Het kwaade Weezen, daar en tegen, by hun *Manetou* genaamd, behandelden zy met grooten eerbied; hetzelve geftadig met ernst fmeekende, om behoeding en bewaring. Meer andere bygelovigheid hadden onder hun plaats, doch aan welke zy echter niet buitengemeen gehecht fcheenen.

Regee-ring. Men kan van deeze Wilden niet zeggen, dat ze, onder zig, eenige vastgeftelde Regeeringsvorm hadden, houdende de fterkfte party fteeds de overhand; fchoon zy echter, over het geheel, vry vreedfaam met elkander leefden. Trouwloosheid, meineed en diefftal, kenden zy niet; de Infpraak der Natuur was hun voornaamfte Richter, en hoewel by hun geen onderfcheid van ftaat noch rang gevonden werd, betoonden zy nogtans hoogachting voor gryze hairen. De Vrouwen alleen wierden by hun voor mindere Weezens gehouden, die zy eerder voor Slavinnen, dan voorwerpen hunner liefde

en

en genegenheid aanmerkten, en waar aan deeze zig ook gewillig onderwierpen. II. HOOFDST.

Bevryd van Heersch- en Eerzucht, maakte yder byzonder Geflacht een zoort van Gemeenebest uit, 't geen zyn eigen gehucht bewoonde. In het midden huisveste het Hoofd der Familje, met zyne Vrouwen en jonge Kinders, terwyl de verdere afkomelingen, met de hunnen, zig rondom de hut des Stamvaders legerden. Het huisraad beftond in bogen en pylen, houten zwaarden, eenige ruw gewerkte bedden, en zommig keuken gereedfchap, uit Kalebasfen gemaakt. In de eerfte graad van bloedverwandfchap trouwden zy nooit, maar wel met hunne vollen Nichten, van welke een Man zomtyds vier of vyf Zusters tot zyne Vrouwen had. Zo lang deeze Meisjes te jong waren tot den Huwelyken Staat, wierden zy in alle huishoudelyke bezigheden opgebragt. Wanneer een Vader des Huisgezins fterft, begraafde men hem in 't midden van de Tent, en het geheel Gezin verliet als dan die wooning. Huisbeftuur.

In de dagelykfche verkeering was dit Volk noch wreed, noch onbefcheiden; van jongs af oeffenden zy het boogfchieten, en verkregen daar door eene hebbelykheid, van zeer naauwkeurig te kunnen treffen, 't zy op hunne vyanden, in den Oorlog, dan wel wanneer zy ter Jacht gingen. Voor 't overige waren zy niet zeer werkfaam, leidende een lui en ledig leven, den Verdere Zeden en gewoontens.

II. HOOFDST. tyd meest met slapen en roken doorbrengende; deeze vadzigheid werd ook grootendeels aangekweekt, door dien zy matig in hun voedzel zynde, dat overal dicht en omtrent hun groeïde, maar weinig werks vonden, om voor hun bestaan te zorgen. Wanneer de mannen op wildbraad, of ter visvangst uitgingen, tot het houden van hunne Gastmalen of Feesten, was het de post van de Vrouw, om den gevangen voorraad naar huis te dragen. Stil van aart, gaven zy zig eerder over aan diepzinnige gepeinzen, dan wel aan eene vrolyke bespraaktheid; en wanneer het gebeurde, dat deeze of geene, onder hun, eenig verhaal deed, luisterden de aanweezenden zeer aandachtig, zonder den spreeker in te vallen, of eenige tegenwerpingen te maken. In de zwemkunst was dit Volk zeer ervaren; de Vrouwen zelf konden, zonder hinder, met twee Kinders op den rug, eene vry groote plas in korten tyd doorwaden. De eenigste gelegenheid waar 'n hunne natuurlyk wilden aart doorstraalde, was op de gezegde Gastmalen, of openbaare Byeenkomsten, waar toe de geburen genodigd wierden. Men handelde aldaar over Oorlog of Vreede, en verdere zaken hun belang betreffende; voorts verlustigde men zig met dansfen, en andere vermakelykheden, doch welk alles vry statig, of liever lusteloos, toeging, tot dat deeze, op zig zelven, sobere menschen, door overdadig zuipen

pen verhit, alle ingetogenheid afleiden, en tot de hun aangebooren wreedheden oversloegen; zo dat deeze feesten zelden zonder bloedstorten eindigden; want dit Volk geen denkbeeld van vergiffenis noch bevrediging hebbende, ten zy vooraf hunne wraakzucht voldaan ware, vierden, by de minste belediging, aan hunne woede den teugel. II. HOOFDST.

Zo dra zy op hunne Maaltyden tot den Oorlog besloten, bedienden zy zig van een oud Wyf, om dien aftekondigen; namentlyk, deeze werd in 't midden, of in den Kring der vergaderde gasten gesteld. Hier deed zy een verhaal van de tergingen en verongelykingen hunne Natie, door de vyanden, aangedaan, en stelde alsdan een dag, op welken de Veldtogt zou begonnen worden, schoon het dikwils gebeurde, dat dit Volk, na dat de drank uitgeslapen, en het bloed wederom verkoeld was, het genoomen besluit geheel vergaten.

Nog eene zeldsaame en kluchtige gewoonte, indien men zekeren Pater DU TERTRE geloven mag, zou onder de Karibanen plaats hebben, te weeten, dat wanneer de Vrouw van haar eerste kind bevalt, de Man de Kraamplechtigheden uithoud, even of hy zelf Kraamvrouw ware, en zomtyds veertien dagen, en langer, te bed blyft liggen, terwyl de wezentlyke Kraamvrouw, zo dra zy maar eenigzints in staat is, haare gewoone bezigheden hervat, en voor het huisbelang zorgt.

DERDE HOOFDSTUK.

Bezitneeming van CURAÇAO *door de* SPANJAARDEN, *en nadere verovering door de* NEDERLANDERS.

III. HOOFDST. De Kastilianen zetten zig op Curaçao neder.

Onder de Wingewesten, welke SPANJE aan 't einde der *vyftiende*, en vervolgens in de *zestiende* Eeuw, in de Nieuwe Wereld, aan zyne Kroon hechtte en tot een eigendom zyner uitgebreidde Staaten maakte, waren ook de *Caribische Eilanden*, en onder deeze het Eiland CURAÇAO*, 't geen de *Kastilianen*, anno 1527, ontdekten, in bezit namen, en 'er langer dan een eeuw Heeren en Meesters van geweest zyn; tot dat eindelyk, de STAATEN DER VEREENIGDE NEDERLANDEN, in den Jaare 1634, Zyne triumfen tegen den onderdrukkenden Spanjaard vervolgende, ook aldaar de Vaderlandsche Vlag plantte.

*Zie hier voren, bladz. 12.

Beginzels der vaart op de West-Indien hier te Lande.

Niet voor het Jaar 1581 kreeg men in Holland den eersten inval, tot eene Vaart naar de Westindien, waar toe zeeker Engelsman, *Butz* genaamd, welke reeds vyf reizen derwaards gedaan had, gelegenheid gaf, door den Staaten aan te bieden, eene togt voor hunne rekening te willen doen, mits men vier Oorlogschepen onder

onder zyn bevél ftelde (*a*). Dit aanbod werd echter, uit hoofde der verfcheide zwarigheden, dien men 'er toen in meende te vinden, van de hand geweezen; nogtans verklaarden de Staaten, van wel te willen gedogen, dat byzondere Kooplieden, hier te Lande, zodanige Vaart ondernamen. 't Duurde niet te min, tot in het Jaar 1597, alvorens zig eenige liefhebbers, tot die onderneeming, opdeeden, toen Gerard Bikker van Amfterdam, en Jan Kornelis-zoon Leyen, van Enkhuizen, yder eene afzonderlyke Maatfchappy oprichtten, en eene Vaart naar de Westindien zogten te openen. Hoedanig de uitflag deezer onderneemingen was, kan, by gebrek van genoegfaame aanteke-

III. HOOFDST.

(*a*) Men wil, dat de Nederlanders de eerfte aanleiding tot het ontdekken van AMERIKA zouden gegeven hebben, naardien *Betencour*, een Vlaminger, of fransch Nederlander, agrenzestig Jaren voor de Scheepstogt van *Kolumbus*, de Vlaamfche Eilanden gevonden, en dezelve zedert aan de Spanjaards verkogr hebbende, hun den weg tot het onderneemen van verdere reizen, westwaards, geopend hadr. WAGENAAR, *Vaderlandfche Hiftorie*, IX. Deel. XXXIV. *Boek*, bladz. 151. Van wegens de ligging der Vlaamfche Eilanden, zo naby aan *Europa*, hebben zommigen getwyffeld, of men dezelve wel onder *Amerika* zouden kunnen rekenen, en ze 'er ook daarom in hunne Landsbefchryvingen van uirgezonderr. Zy zyn zeven in getal en behooren aan de Portugeezen. Schoon klip en bergachtig, zyn ze niet te min vruchtbaar.

III. HOOFDST.

kening, niet bepaald worden, doch uit de gevolgen is gebleken, dat het aanleggen eener Vaart naar de Nieuwe Wereld, niet zonder eene goede uitkomst geweest is; die van tyd tot tyd, door de Hollanders en Zeeuwen, nader werd aangekweekt, tot eindelyk, na het uitgaan van het twaalfjarig *bestand*, anno 1612, en 't wederom hervatten van den Oorlog, met Spanje, de Algemeene Staaten Octroi verleenden, tot het oprichten eener Westindische Maatschappy, welke dan ook ras zeer gelukkige voortgangen maakte, en ten top van aanzien rees. Ons ontwerp gedoogt niet, de byzondere Lotgevallen deezer Maatschappy te vermelden, 't zal genoeg zyn te zeggen, dat dezelve in haare voortduring minder voorspoedig gebleven is, dan de Oostersche Maatschappy van deezen Staat, door 't verlies, naderhand, van 't grootste en beste gedeelte haarer eerste bezittingen, in die gewesten.

De Staaten verleenen Octroi.

Nog in den loop van Derzelver overwinningen zynde, en daar zig alles, langs de Kust van Brazil, ten voordeeligste neigde, vervaardigde Bewindhebbers, hier te Lande, alles, wat zy noodzakelyk oordeelden, tot het veroveren van het Eiland CURAÇAO, om daar door eene veilige Haven te verkrygen, voor de Scheepen, welke de Maatschappy in die Zeeën zondt, en om te beter op de Spaansche Scheepen te kunnen kruissen, die uit *Mexico*, of Nieuw Spanje, en de Honduras,

Aanslag op Curaçao.

duras, kwamen. Door een zekeren *Jan Jansz* *Otzen*, aan wien dit Eiland, door zyne langdurige Zoutvaart op de Westindien, volmaakt bekend was, kreeg men de eerste kennis van de gelegenheid des Lands. Vier Schepen, wel bemand met Soldaten en Matrozen, ondernamen dien togt, op den 25 Juny des Jaars 1634, onder het Opperbevél van Heer *Jan van Walbeek*, oud Raad van Brazil, terwyl aan eenen *Pierre le Grand*, die wel eer als voornaam Officier, in Brazil, tegen de Portugeezen, gediend had, het gezag over de Soldaten werd toevertrouwd. Binnen den tyd van zes weeken, naderde deeze kleine Vloot het Eiland. Of de Spanjaards zig verbeeldden, dat het zelve van te weinig belang was, om den aandacht der Overwinnende Nederlanders waardig te zyn; dan wel, dat hunne macht elders te veel nodig was, en dat zy daarom het minste lieten varen, om het meeste te behouden, is niet wel te bepalen; altans, dit is zeker, dat de bezetting, by het landen der Onzen, zwak en buiten staat was, om zig genoegsaam te verdedigen, zo dat men weinig weêrstand aldaar ontmoette; niet te min bedongen de Spanjaards, by de Overgave, „ dat men hunnen Oversten, met zyn Huisgezin, „ byhebbende Landsgenoten en Indianen, met „ Vrouwen en Kinderen, benevens het geen „ tot hun lyf behoorde, naar 't Vaste Land „ zoude overvoeren; uitgenomen twintig Huis- „ gezin-

III. HOOFDST.

Word ingenomen en versterkt.

III. HOOFDST. „ gezinnen, of zo veel meer, als 'er goedvonden te blyven, die zy tot hunnen dienst zouden behouden". Men nam deeze Voorwaarde aan en volbragt dezelve, zes dagen later. De Blanken, die van dit Eiland vervoerd wierden, waren drie en dertig in getal, en onder deeze de Spaansche Bevélhebber *Don Alonza lopez de Morla*, een Priester, Juan Matthios, met twaalf Kinderen, benevens drie honderd veertig Indianen. Men verzuimde niet, om aanstonds het Eiland in een' verdedigbaren stand te stellen, en tegen alle onverwachte overrompelingen te beveiligen. Welke wederwaardigheden, de Westindische Maatschappy ook ondervonden hebbe, is echter CURAÇAO, tot op deezen dag, in de macht van Dezelve gebleven.

VIERDE HOOFDSTUK.

Overgang tot de byzondere Befchryving van CURAÇAO; gedaante *des* Eilands, Land- *en* Luchtsgefteldheid *aldaar.*

In de twee voorgaande Hoofdftukken deden wy bericht van de gelegenheid van CURAÇAO, met opzicht tot deszelfs ligging, lengte en breedte; wy vermeldden zyne oude Inwooners; hunne zeden en gebruiken; wy zagen dat Eiland ontdekt en ingenomen, door de Kaftilianen, en vervolgens overgebragt, onder de heerfchappy van deezen Staat. Tans eischt de aart der zake, dat wy onzen Leezer wat nader met dat WINGEWEST in kennis brengen, en hem een verhaal geven, omtrent de byzonderheden dat Eiland betreffende; zyne voortbrengfels; den Koophandel, die aldaar gedreven word, en eindelyk de Lotgevallen die hetzelve zedert zyn overgekomen.

IV. HOOFDST. Overgang tot de byzondere befchryving.

De gedaante van het Eiland is langwerpig, omtrent het midden ingebogen, makende deszelfs uiterfte, ten westen, een foort van ronden hoek, die ook de Westhoek genaamd word, maar daarentegen loopt het, ten Oosten, tot eene doorgefneden fpitze punt, welke den naam van Oostpunt draagt. Rondom het geheele Eiland, vind

Gedaante des Eilands.

IV. HOOFDST.

Binne zeilen der Schepen.

vind men zeer veel Baaijen en Inhammen. De grootste Schepen zeilen 'er tot dicht onder den Wal, zo dat Matroos byna van boord aan land zoude kunnen springen, en wanneer de wind naar den Zuidoostkant waait, varen de Schepen, met volle zeilen, zo diep de haven in, als zy willen; doch de wind naar den Noordkant zynde, moeten dezelve door een touw naar den loefwal getrokken worden, waar toe altoos, de Negers van de Maatschappy, met twee Sloepen, gereed liggen, zo dra zy een Schip zien naderen. Men kan de afbeelding daar van in het hier voorgeplaatste Kaartje vinden. Zonder welke voorzorg zy anders, vermits de stroom, met den Oostenwind, buiten de Haven, zo sterk om de West gaat, en in het gat hun ook tegen is, gevaar zouden lopen, van op eene droogte, die 'er even bewesten ligt, te vervallen.

Land en Luchtsgesteldheid.

De grond van dit Eiland is rots en steenachtig, niet te min heeft men 'er vruchtbaare vlaktens, doch naar het schynt onbekwaam ter voortbrenging van Suiker en Koffy; maar behalven dat, gedoogd de klein bepaalde omtrek van hetzelve niet, om 'er plantaadjen aan te leggen, vermits de bebouwbaare Velden wel nodig zyn, tot kostgronden voor de Negers, wier aantal op Curaçao zeer groot is.

Bergen en Oevers.

Twee hooge gebergtens worden hier gevonden, waar van het eene, niet verre van den Westhoek gelegen, den naam van St. Kristoffels-

fels-Berg, en het andere, dat men, van het IV. HOOFDST.
Oosten opzeilende, eerst in 't gezicht krygt, dien van Tafel-Berg draagt, van wegens de vlakte, die op den kruin des zelven gevonden word. Niet verre van het eerste gebergte, vind men nog zeven Bergen, die dicht aan elkander stooten, en insgelyks hier en daar eenige Hooge Landen. —— Uit het geen wy zo even gezegd hebben, dat de grootste Schepen tot dicht onder den Wal zeilen kunnen, blykt genoegsaam, dat aldaar geene ondieptens of modderbanken gevonden worden, die, op andere plaatsen van Amerika, de vaart, omtrent de Kusten, zorglyk maaken. De natuurlyke reden deezer diepte is hier in gelegen, dat de klei en derry, door den Oosten Wind, tegen de Kust aanspoelt, en wederom door de sterke stroom afgeschuurt word. —— De steilste wal van dit Eiland, vind men aan de Noord-Oostzyde, alwaar men by de Oospunt wel eene groote Baai, St. *Joris* genaamd, ontmoet, doch onbekwaam voor diepgaande Schepen, om 'er binnen te lopen, zo wel als twee andere Haventjes of Kreeken, bekend by de naamen van St. *Pieter* en *Hato*.

Baaijen en Inhammen.

Onder de verscheiden groote Baaijen en Inhammen, welke aan de Zuidzyde van het Eiland gevonden worden, is de Oostelykste, St. *Barbara*, van binnen ruim een Zeemyl wyd, doch deeze werd, zedert de Franschen,

in

IV. HOOFDST. in 't Jaar 1672, aldaar eene Landing gedaan hebben, by 't inkomen, of in den mond der Baay, gestopt, en dus onbruikbaar gemaakt, zo dat niet dan zeer kleine vaartuigen in dezelve kunnen binnen lopen; doch waar van luttel gebruik gemaakt word, door dien beneden deeze, ten Oosten, eene andere Haven voor kleine vaartuigen is, de *Füik* genaamd, en insgelyks, ten Westen, eene vry groote Baay gevonden word, die de *Kraake-Baay* heet, en welke door een Kasteel gedekt is. De doorgesneden Oostpunt levert mede een zoort van Haventje uit, ter berging van visschuiten en kanoos der Indianen. Aan den Westkant des Eilands heeft men de *Savonette* en eenige andere Baaijen, doch allen zeer ondiep, en die van 't *Heilig Kruis* ontbreekt zelf versch water. Langs de geheele Zuidwestzyde vind men, hier en daar, verscheiden binnen waters, of Riviertjes, en eenige Zoutpannen, gedeeltelyk in de Klippen uitgehouwen, of waar die niet zyn, van metzelwerk opgebouwt, waar in het zout, door uitdrooging van 't Zeewater, bereid word, op de zelfde wyze als aan de Kusten van Vrankryk en Portugal geschied (*a*). Dit zout is alleen tot

(*a*) Het zeezout formeerd zig van 't schuim, 't geen de Zee, by onstuimig weêr, op den Oever werpt, en in zekere daar toe gemaakte pannen gevangen word, alwaar het, door de hitte der Zon, van de waterdeelen afgescheiden, eene kristalachtige gedaante aanneemt.

tot inlandsch gebruik geſchikt, en word niet naar elders verzonden; kunnende elk, die wil, en daar toe gelegenheid heeft, dergelyke Zoutpannen, tot eigen voordeel, aanleggen. IV. HOOFDST.

Tusſchen het Haventje van St. *Jan*, dat zeer ondiep is, en de Baay van St. *Martha* of *Maria*, welke aan eene groote Bogt of Inham ligt, en waar van de mond insgelyks toegedamt is, ontmoet men eenige kleine kreeken, alwaar men, in de luwte van het Land, kan ankeren, 't geen op die hoogte bergachtiger, dan elders, is. Beoosten de genoemde Maria Baay heeft men nog eene andere, alwaar goede ankergrond is; als mede het St. *Michiels* Haventje, en de *Visſchers* Baay, in welke laatſte men de vaartuigen, met een Touw, aan den wal vast maakt.

De voornaamſte Haven, en waar tans de groote Schepen ankeren, is de St. *Anna* Baay. Dezelve is niet alleen zeer veilig voor de Schepen, die 'er binnen zyn, maar deeze ontmoeten ook, in haren wyden kom, alle mogelyke geryflykheden, welke elders niet gevonden worden. De mond deezer Inham is twee mylen bewesten de Baay St Barbara, en ſes mylen van de Oostpunt des Eilands, ten westen. Zo wel by nacht als by dag, kunnen de zwaar geladen ſchepen de Haven binnen lopen*; doch vermits BON-AIRE (*a*), alwaar de Nederlandſcheſche-

* *Zie bladz.* 30.

(*a*) Van *Bon-Aire*, *Oroba* en *Klein Curaçao*, mede-

IV. HOOFDST. fchepen het eerst aankomen, flechts fes mylen hooger op ligt (*a*), en eene goede Reede heeft, neemen de Schippers doorgaans de gelegenheid van den dag waar, om in de Haven van Curaçao te komen; te meer, daar het Eilandje KLEIN CURAÇAO, dat tusfchen beiden gelegen is, en 't geen zy voorby moeten, wegens zyn laager grond, die pas boven 't water uitfteekt, by den nacht niet kan gezien worden, en derhalven in den duister altoos gevaarlyk voor de fchepen blyft, om 'er zig op te verzeilen. Deeze St. Anna Baay word bewaakt door het fterk fort Amfterdam, van 't welk wy, by de befchryving van de Sterktens, die het Eiland dekken, nader verflag doen zullen.

Verfchil van hitte en koude. De luchtgefteldheid van het Eiland hangt gedeeltelyk af van 't klimaat, en gedeeltelyk van de ligging of *fituatie*. In de laage Landen, en waar men, gevolglyk, de minste windfpeeling heeft, is de hitte het grootfte, van wegens de terug kaatfing der Zonneftralen; op het vlakke witte Koraalftrand, en op de andere vlaktens van het

behoorende aan de *Nederlandfche* MAATSCHAPPY, I. Hoofd. bladz. 14, zal aan 't einde deezer Befchryving, melding gedaan worden.

(*a*) De Heer WILLIAM DAMPIER in *zyn Reistocht, rondom den aardkloot*, bepaalt de afftand tusfchen *Curaçao* en *Bon-Aire*, op negen of tien mylen, en later Schryvers fpreken zelf van twaalf mylen; welk verfchil, in 't verfchil der Zeekaarten, moet gezogd worden.

het Eiland, ondervlnd men zulks inzonderheid. Waar de grond van middelbaare hoogte is, gelyk, onder anderen, omtrent de Wooningen der Karibanen, is het aardryk het allervruchtbaarſte, en men houdt die voor de gezondſte Woonplaatſen, of liefst Buitenverblyven, welke naby eene vlietende Rivier, en met den voorgrond tegen 't westen, liggen, om dat alsdan de Oost-noordoosten wind, welke droog, gezond en verkoelend is, aldaar den grootſten dienst doet. Op de hoogſte plaatſen van Curaçao is de lucht het koelſte, ſchoon de nachtwind, zelf op de laage landen, koud is; ook word de lucht, op 't Eiland grotelyks verkoelt, door een' vinnigen ſtoker uit den Noordoosten, die de Europeëſche Inboorlingen *Bries* noemen, en van achter de Stad voortkomt. Dikwils worden de dampen tegen het gebergte opgeſtopt, 't geen de hooge Landen vochtig maakt. De Jaarſaiſoenen, welke men hier heeft, zyn niet beſtendig: de ſterke droogte maakt de lucht betrokken en mistig, maar 't geen ophoud, zo dra dezelve, door de Regens, gezuiverd word, wanneer zig een heldere Hemel vertoont, waar in de kleinſte ſtarren luisterryk ſchitteren. Volgens gedaane waarneeming, op een Vogtmeetmeeter, was het onderſcheid tusſchen eene vogtige en drooge lucht, veel grooter, dan in de Nederlanden. VI. HOOFDST.

De Vreemdelingen en 't Scheepsvolk, wan- Ziekten.

 neer

IV. HOOFDST. neer zy, pas aan Land komende, overmatig eeten, drinken, of andere wellusten opvolgen, krygen Rotkoortſen, Rodenloop, of vervallen in de zo genaamde Chocolaad Ziekte, by de Spanjaards *Vomito priéto*, of *Chapetonnada* genaamd; dezelve beſtaat in hevige galbrakingen, waar door de Lyder in drie of vier dagen, zomtyds in de grootſte vláág van dolheid, uit het leven gerukt word. Veele Artzen hebben de voornaame oorzaak deezer Ziekte toegeſchreven, aan de harde en ſtrafgezoute kost der Zeelieden, die met de hitte des Lands en de overmatige levenswyze van zommige Matroozen, geenzints ſtrookt, en dit is niet onwaarſchynlyk, aangemerkt de Inboorlingen, en zy, die eenigen tyd aan den wal geweest zyn, 'er weinig of niets van weeten. Op Curaçao, zo wel onder de Negers, als onder 't Scheepsvolk, is het ſcheurbuik zeer gemeen, doch door een matig gebruik van verkoelende vruchten, ſpys en drank, gepaard met behoorlyke lichaams beweeging, word dit ongemak het best verholpen. — Jigt, Verkouwdheid, Zinkingen en andere kwalen, die in Europa bekend zyn, en uit eene alteſchielyke verkoeling van het verhitte lichaam ontſtaan, vinden ook hier byzonder plaats. Zy, die 's nachts, om de koelte, in de open lucht liggen, krygen veeltyds de klem in den mond. Aan de Waterzucht ſterven verſcheiden Luiden, en de Sexe is op dit Eiland veel onderworpen aan zodani-

ge

ge ongemakken, welke uit eene altegroote flapheid van 't geftel ontftaan. De Kinderziekte, door de Europianen ook derwaards overgebragt, was in haaren eersten aanval hevig, maar van tyd tot tyd meer bedarende, is het tans met die kwaal, even als by ons, gelegen, dan eens meerder en dan eens minder heerfchende. IV. HOOFDST.

Guineefche Huidworm.

Te Curaçao, zo wel als op de meeste plaatfen in de West-Indien, heerscht ook de plaag der Guineefche Huidworm, *Colebritta*, het Slangetje, ook wel *Dracunculus* genoemd; zynde eene dunne Worm in 't vleesch, die zig, inzonderheid aan de armen of beenen, openbaart, en tusfchen de huit een knobbeltje maakt, ter grootte van een noot, dat zeer pynelyk is, en doorgaans met koorts verzeld gaat, die daarom de Wormkoorts geheeten word. De Inboorlingen zyn vry handig in 't geneezen van deeze kwaal. Zy weeten, met zeer veel oplettenheid, den Worm op een gevouwen kaart, of klein ftokje, te winden, zonder dezelve te doen breken, 't geen anders van grooter gevaar voor den Lyder zyn zou. De Inlanders, of Karibanen, bezitten ook zekere geneesmiddelen, beftaande in Balfems, Gommen en Harften, die zy van veel nut houden in uitwendige ongemakken, of wanneer men zig bezeerd heeft.

VYFDE HOOFDSTUK.

Van de Stad, *de* Gebouwen *aldaar*, *en op den* Westwal ; *voornaame byzonderheden*, *betreffende het ſtichten eener* Lutherſche Kerkgemeente, *op* CURAÇAO.

V. HOOFDST. ZO dra CURAÇAO in de macht der Nederlanders was overgegaan, eischtte de noodſaaklykheid, van wegens het belang, 't geen men, hier te Lande, in dit Eiland ſtelde,* om hetzelve behoorlyk te verſterken, en op alle wyze aan het oogmerk te doen beantwoorden. Nergens is ons een naauwkeurig verhaal voorgekomen, aangaande de huishoudelyke geſteldheid des Eilands, ten tyde zyner verovering, door de onzen, doch uit de geringe bezetting en het klein getal der Inwooners, welke aldaar gevonden zyn,* kan men niet anders beſluiten, dan dat de Spanjaards hetzelve van weinig belang gerekend hebben. Tegenwoordig heeft het een geheel andere gedaante: niet alleen is het vry wel verſterkt, en byna ongenaakbaar geworden, door het toeſtoppen van zodanige Baaijen, die voor de veiligheid gevaarlyk waren, maar men ontmoet 'er ook eene zeer wel aangelegde en bemuurde Stad, in den mond der St. *Anna Baay*, de

* *Zie bladz.* 26.

* *Zie bladz.* 27.

De Stad.

de *Willemſtad* geheeten, en welke voor een der fraaiſte en zindelykſte ſteeden van de Amerikaanſche Eilanden kan gehouden worden, hebbende aan iederen hoek, een klein fortje ter bedekking, en aan den Oostkant, het ſterk fort *Amſterdam*. Men kan niet eigentlyk zeggen, dat de Stad in die regelmatigheid is aangelegd, als onze Hollandſche Steden; niet te min vertoonen 'er zig de Gebouwen met een zoort van grootsheid, die het oog behaagt. Dezelve zyn meest van Steen opgemetzeld; een of twee verdiepingen hoog, naar het vermogen van den Eigenaar; beneden heeft men de Pakhuizen, of Magazynen, die zeer gemakkelyk en geryflyk zyn; rondom de eerſte verdieping, loopt eene Gaandery, alwaar de Bewooners zig, ter verkwikkinge in de hitte, neêrzetten; men bedient 'er zig van geen glasvengſters, maar van Gaazen Ramen, het welk aan de lucht een vryen doortogt geeft, om de vertrekken luchtig te houden. De Publieke, of openbaare Gebouwen, in de Stad, zyn niet zeer aanmerklyk. Het Gouvernement, de Jode Kerk, en eenige Huizen in de Breed en Heeren ſtraten, en aan den Waterkant, zyn de voornaamſte. Tot gemak van de ſchepen, wanneer deeze nieuwe masten moeten inzetten, zyn, zedert het Jaar 1766, oost- en westwaards in de Haven, twee Kranen gebouwd.

V. HOOFDST.

De Gebouwen in de Stad.

Aan de overzyde van de Stad heeft men de *Westwal*, alwaar, uit hoofde van de gelegenheid,

De Westwal of Voorſtad.

IV. HOOFDST. heid, zo dicht aan de Baay, een zoort van Vlek is aangelegd, 't geen niet oneigen de naam van Voorſtad draagt; men vind 'er een vry groot aantal gebouwen, en zedert weinig jaaren is 'er ook eene zeer deftige Lutherſche Kerk geſticht. De omſtandigheden, welke hier toe aanleiding gegeven hebben, verdienen wel van wat hooger opgehaald te worden.

Nieuwe Lutherſche Kerk aldaar.

Byzonderheden, die Gemeente betreffende.

Aan 't einde van de voorgaande Eeuw werden de Luterſche Ingezetenen van Curaçao, door een Predikant bedient, die in eene daartoe opgerichte houte Loots predikte, ſchoon echter de wettigheid zyner bezendinge nergens gebleken is. Naderhand van wangevoelens beſchuldigd, vertrok hy naar Amſterdam, doch overleed op de reis, zonder dat zig iemand vervolgens aanmeldde, om dien post te vervullen; zo dat de naauwlyks opgerichtte Gemeente, zedert ruim veertig jaaren, herderloos gebleven is, ſchoon 'er nu en dan, onder deeze vast vermeerderende Geloofsgenooten, wel pogingen gedaan zyn, om eene geregelde Kerk en behoorlyks Godsdienstoeffening te verkrygen, 't zy door Verzoekſchriften, of wel door Gemachtigden, by het Amſterdamsch Konſiſtorie, ten einde van dien kant raad en onderſteuning te erlangen. Het liep echter aan tot het Jaar 1743, alvorens die Eerwaardige Vergadering eenig middel aan de hand gaf, tot bereiking van het bedoelde einde, namentlyk, om een ſom van veertig duizend gulden, onder

der de Curaçaufche Gemeente, te verzamelen, en die penningen tot een vast fonds op te leggen, in welk geval het Konfiftorie beloofde, de beroeping van eenen Predikant te bevorderen, en de zaak der Gemeente te behartigen. Deeze voorflag echter werd in de uitvoering onmogelyk bevonden, en eerst twaalf jaar daarna, Anno 1756, was 'er pas een genoegfaam fonds uitgedacht, om het werk ernftig voort te zetten, en vooreerst het onderhoud van den Predikant en de andere noodwendige kosten, te kunnen goedmaken, waar toe agt der voornaamfte Leden van de Augsburgfche Konfesfie, op 't Eiland woonende, edelmoedig genoeg, hun goed en have, gerechtelyk, vooreene jaarlykfche fom van twaalf honderd ftukken van Achten (*a*), te pande ftelde, om welke op te brengen, een getal van over de honderd huiszittende perfoonen, 'aldaar, zig verbonden hadden. Men gaf van deeze gemaakte fchikkingen aan het Konfiftorie kennis, zondt hun tevens het Secretariaal verband voor de Jaarwedde van den Leeraar, en benoemde eenige Gevolmachtigden, alle Kooplieden te Amfterdam, om hunne belangen waar te neemen, en uit naam der Gemeente, op de voorfchryving van den Heer Gouverneur, aan Heeren Bewindhebberen ter Algemeene Vergadering verzoek te doen, tot het verkrygen van

V. HOOFDST.

(*a*) Zynde ieder van dezelve, te Curaçao, agt en veertig ftuivers waardig.

V. HOOFDST.

van vrye Godsdienstoeffening, het ſtichten eener afzonderlyke Kerk, en dat de bediening in dezelve, door een' eigen Leeraar mogte geſchieden. De zaken nu op dien voet zynde, oordeelden de Gevolmagtigden, het Smeekſchrift der Euangeliſche Broederen te Curaçao, by de West-Indiſche Maatſchappy te moeten inleveren, die daar op den 27 Mei 1755, het gunstig beſluit namen „ om aan de Gemeente, belydenis „ doende van de Augsburgſche Konfesſie, op „ het Eiland Curaçao, in den naam van de „ Generaale geoctroijeerde West-Indiſche Maat„ ſchappy, te permitteeren, zo als aan dezelve „ gepermitteerd word, by deezen, de vrye „ oeffening van hunnen Godsdienst, invoege „ als zulks in de Geünieerde Provincien gebrui„ kelyk is: mitsgaders, ten dien einde, te mo„ gen hebben, een Luthersch Predikant en „ Kerk, doch alles ten laste en koste van de „ Gemeente. Zullende Deeze, dan wel haare „ Gemachtigden, gehouden zyn, op het voor„ genoemde ſubject te ſpreken met den Direk„ teur Iſaac Faesch, en met hem te beramen „ en vast te ſtellen, zodanige middelen en arran„ gementen, waar door de aan hun verleende „ toeſtemming, op de bekwaamſte en voegelyk„ ſte wyze, de uitvoering zal kunnen bekomen, „ zullende voorts van alles kennis worden ge„ geven, aan den Direkteur Iſaak Faesch, om „ hem te dienen tot bericht." Na eene zo gunstige goedkeuring van Hoogerhand, ſcheenen

nen 'er geene verdere hindernisfen ovrig, om aan deeze reikhalzende Gemeente eenen Herder en Leeraar toe te voegen, en niet te min verliepen 'er nog twee jaaren, alvorens de beroeping van eenen Predikant gefchiedde, waar toe de zedert ontftaane zwarigheden van het Amfterdamfche Konfiftorie, de aanleiding gaven, die zo ver gingen, dat van de vier Gemachtigden, twee hunne Kommisfie neêrleiden, doch de twee overige bleven, op ernftig aanzoek van de zuchtende Gemeente, hun volmacht behouden; dit alles zou echter weinig gebaat hebben, indien niet eindelyk de Reprefentanten te Curaçao begrepen hadden, dat het gezag hun door de Gemeente toegekent, en de verleende vryheid van Heeren Bewindhebberen, genoegfaam was, om op eigen gezag een Predikant te beroepen, zonder afhangelyk te zyn van het Amfterdamfche Konfiftorie, waarom dan de nog Gemachtigde Heeren, *Telting* en *Wenkebach*, last kregen, om, zo het niet anders zyn kon, zonder het Konfiftorie, maar voort te gaan, en eenen reeds in dienst zynden Leeraar uit de Nederlanden, of van elders, het beroep voor te flaan, en zulks aanneemende, hem tot de reis behoorlyk uit te rusten, waar toe tevens een fom van duizend gulden werd overgemaakt. Zo ras de Amfterdamfche Gemachtigden dien nieuwen lastbrief kregen, lieten deeze niets onbezogt, om in een der klei-

V. HOOFDST.

ne

V. HOOFDST. ne Gemeentens van het Vaderland, een Predikant te vinden, welke daar toe genegenheid mogte hebben, 't geen ten laatste, op sterk aanhouden, en na tweemaal van de hand geweezen te zyn, door den Weleerwaarden Heer JOHAN GEORG MULLER, van Leeuwaarden, welke zedert drie jaren aldaar Predikant geweest was, aanvaard werd; zo dra nu, van wegens de Curaçausche Representanten, een behoorlyke Beroepingsbrief, op eene Jaarlyksche wedde van zevenhonderd stukken van agten, aan den Predikant ter hand gesteld was, gaven de Gemachtigden aan de Heeren van de Westersche Maatschappy van deeze beroeping kennis, met verzoek van goedkeuring, welke dan ook dadelyk volgde. Deeze gewenschte zaak nu zyn volkomen beslag hebbende, nam Dnus *Muller*, by geschrifte, Afscheid van de Edel Mogende Heeren Gedeputeerde Staaten van Vriesland, „ nedrig dankzeggende voor de gunstige bescher„ ming, die hy als Ingezeten en opentlyk Leer„ aar, had mogen genieten, met toewensching „ van Gods byzonderen Zegen in Kerk en Bur„ gerstaat, over het Vaderland in 't gemeen, „ en de Provincie van Vriesland, wiens In„ boorling hy was, in 't byzonder; betuigende, „ dat zo lang hy in staat zoude zyn, aan het „ Vaderland te gedenken, hy niet zoude op„ houden, voor desselfs welvaart te smeeken; „ neemende de vrymoedigheid, daar hy tans,

„ naar.

„ naar den wenk van Godsvoorzienigheid, dit „ grondgebied ſtond te verlaten, om zyne na- „ blyvende Gemeente, aan de Vaderlyke voor- „ zorge van Hun Ed. Mog. aan te beveelen." Den 9den van Hooimaand des Jaars 1757, nam Hy opentlyk van zyne Gemeente affcheid, doende eene Zielroerende Leerreede over Pſalm 28. vs. 9. De Kerkenraad van Leeuwaarden voorzag hem van een allerdeftigst Getuigſchrift, aangaande de getrouwe verrichtinge zyner Bedieninge, gedurende zyn verblyf onder hun; hem dien lof gevende, „ dat hy voor het welzyn der Ker- „ ke alle bedenkelyke zorg aangewend, en zig „ als een getrouw en vreedelievend Herder, „ over zyne kudde, betoond had." Den 26ſten van dezelfde maand vertrok Hy naar zyne nieuwe Standplaatſe, alwaar hy, den 20ſten September, behouden aankwam. Het is onnodig te zeggen, dat zyne Geloofsgenoten hem met de hartelykſte toegenegenheid verwelkomden. Na dat de Heer *Muller* eenige dagen van de Ongemakken der Zee uitgerust was, werd onder voorzitting van denzelven eene algemeene Vergadering gehouden, en daar in de agt Repreſentanten tot Kerkenraden verklaard, en twee der zelven tot Ouderlingen geſchikt, die by de eerſte gelegentheid tot den dienst zouden ingewyd worden. Men maakte voorts een beſtek, om in kerkelyke zaken, de ſtyl der Nederlandſche Gemeenten, en derzelver Regle-

men-

V. HOOFDST. menten, op te volgen, doch te gelyk in 't oog te houden, de gebruiken der Gereformeerde Kerke, om in zaken, die onverschillig waren, zo veel mogélyk de overeenstemming te bewaren. Den 2 October, deszelven Jaars, geschiedde de eerste Leerreede, uit Psalm 122 vs. 6 tot 9, in het Huis des Predikants, alwaar, met toestemming van den Heer Gouverneur, twee groote vertrekken tot een Kerk geschikt wierden, zo om de Nieuwe Gemeente, als ook de zulken, die 'er verder by tegenwoordig wilden zyn, te kunnen bevatten. De Inzameling, by die gelegeheid, was van eenhonderd en vyftien Stukken van Agten, welke gift de Gemeente niet weinig bemoedigde, en die eerlang door verdere milde giften gevolgd werd, waar door zy, ten minste voor eerst, zig in staat bevonden, om de nodige Onkosten te dragen. De vurigste wensch, by dit alles, echter bleef, om eenig eigendom te hebben, ter stichtinge van een Kerkgebouw, doch waar toe men geene mogelykheid zag, tot dat men eindelyk besloot de nood der Gemeente aan de liefderyke Ingezetenen van het Eiland onder 't oog te brengen, en, met goedkeuring van den Heer Gouverneur, eene algemeene Insameling te doen; die zulks te eerder toestond, aangezien hem door Bewindhebberen bevolen was, de zaak der Gemeente te ondersteunen. De Kollekte dan, geschiedde door den Predikant en twee Ouderlingen,

gen, die eerlang eene hoofdſom van byna negenduizend Stukken van Agten, verkregen. Niet alleen de Leden der Gereformeerde Kerk, maar ook de Roomschgezinden, betoonde hunnen bereidwilligen onderſtand. De Joodſche Natie zelve begeerde niet, dat men haar voorbyging: „ het is, zeiden zy, tot het bouwen van „ een Godshuis: wy wenſchen, dat het met de „ inzameling gaan mag, als ten tyde van Mo„ ſes, op dat men reden vinde van te zeggen, het volk brengt te veel; meer dan tot het werk des dienſtes nodig is."

Deeze onverwachte Zegen deed de Broederſchap, niet zonder grond, hopen, op den gelukkigen voortgang harer pogingen; het liep echter aan tot in den jaare 1761, en dus vier jaren, na de eerſte ſtichting deezer Gemeente, toen men aan de overzyde der Haven, op den Westwal, een bekwaam ſtuk Lands, aankogt, met voorneemen, om aldaar eene Kerk te bouwen; waar toe de benodigdheden uit Nieuw York en Holland ten ſpoedigſten ontboden wierden, en reeds den vyftienden April des volgenden jaars, lag de Predikant *Muller*, de eerſte Steen van dit Gebouw, onder het uitſpreken van eenen gepasten Zegenwensch; wordende deeze Plechtigheid beſloten door een Salvo uit zeven Schepen en twee Barken.

De yver waar mede dit werk begonnen en voortgezet wierd, had dien uitſlag, dat dit Gebouw,

V. HOOFDST. bouw, zedert het leggen van den eersten Steen, binnen de ses maanden onder het Dak kwam, en nog binnen 't jaar geheel voltooid was; op den Twintigsten van Lentemaand des jaars 1763, werd dezelve plechtig ingewyd, met de woorden uit 1 Kronyken 7 vs. 1, *En de heerlykheid des Heeren vervulde het Huis.* Zynde in den morgen en namiddag Godsdienst, van dien dag, twee hondert en tagtig Stukken van Agten aan liefde gaven ingezameld. Zedert is ook des Predikants Jaarwedde tot duizend Stukken van Agten verhoogd.

Het Kerkgebouw zelve betreffende, daar van zullen wy, alvorens dit Hoofdstuk te besluiten, nog een kort bericht doen. Het Fundament bestaat uit gehouwen Klipsteen, waar op een muur rust van twee voeten dik en drie en dertig voeten hoog, naar de Vaderlandsche wyze van gebakken steen opgemetzeld, daar toe uit Nederland overgezonden. Deeze Muur omringt een langwerpig vierkant van zestig voeten in de lengte, en vier en veertig in de breedte, en door middel van Gaanderyen heeft men het Gebouw bekwaam gemaakt, om eene Vergadering van vyf- of seshonderd menschen te kunnen bevatten. Voor de luchtigheid, zo nodig in dit klimaat, heeft men eene genoegsaame zorg gedragen. Van buiten is dit Gebouw met een sierlyk Lystwerk voorzien, staande op elk der vier hoeken een Knop. In 't midden van den Voor- en Achter-

terkant, ontmoet men twee deuren, recht tegen elkander over, aan weerszyde derzelve zyn twee langwerpige vengſters, en insgelyks een vengſter boven elke deur, om de plaats in het middelperk te vullen. De zydmuren hebben twee ryen, yder van ſes vengſters, boven elkander, die op de helft, door eene ruimte van 11 voeten, verdeeld zyn. Zynde in alles de deftigheid, netheid en zedigheid in achtgenomen; wordende aan de ſtraat met een fraai Hek afgeſchut. Van binnen, in 't hart der Kerke, ſtaan vier pylaren, die de gewelven onderſchragen, en in de gezegde ruimte, tusſchen de vengſters, heeft men aan de eene zyde de Predikſtoel, en aan den anderen kant, recht tegen over dezelve, een Gedenkteken van zwart marmor, ter vereeuwiging van de oprichting deezer Gemeente (*a*). Voorts

(*a*) Dit GEDENKSTUK, 't welk eerst vyf jaren daarna, namentlyk anno 1768, in de Kerk geplaatst werd, is van donker blauw, of zwart, marmor, en door den beroemden Beeldhouwer *Hermanus Poggeman* te Amſterdam, vervaardigd; agt voeten hoog en vyf en een half voet breed, zynde omvat door een fraaie houten Lyst. In het front ziet men het Kerklyk-zegel; boven den ſteen, en binnen den houten Lyst, aan elke zyde, een Engel van wit marmor, houdende met de eene hand een kroon, en met de andere een ſnoer, waar aan de wapens der Leden van den Kerkenraad, in der tyd, hangen. Het Latynsch Opſchrift, in den Steen gehouwen, geeft verſlag van de byzonderheden der ſtichtinge deezer Gemeente.

V. HOOFDST. Voorts is alles zeer gemakkelyk ingericht. Onder de Geſtoeltens munt dat voor den heer Gouverneur uit, 't geen van boven met een ſchild voorzien is, omringt van kunſtig loofwerk, en ruſtende op een Strandvogel, met half uitgebreide vleugels. Het Orgel, geplaatst boven een der portalen, en aan de Kerk, door eenige Amſterdamſche vrienden, gulhartig, geſchonken, is mede zeer keurig van ſnywerk voorzien. Twee leden, op St. *Domingo* woonende, hadden aan die van Curaçao, zo voor den Predikſtoel, als het Doophuis en de verdere Geſtoeltens, een vereischten voorraat van het fynſte Mahony-hout, ten geſchenke, gezonden; terwyl een milddadig Ingezeten des Eilands, voor den Predikſtoel, een folio Bybel, met zilver beſlag, en keurlyke kunstplaten, vereerde, waar voor, in Holland, vierhonderd drię en veertig guldens betaald was.

SES-

SESDE HOOFDSTUK.

Van het Fort Amſterdam, *en de verdere* Sterktens *op* CURAÇAO; *van de* Regeerings vorm *en* Inwooners *des* Eilands.

VI. HOOFDST.

Fort Amſterdam.

De voornaamſte Sterkte op CURAÇAO is het reeds genoemde *Fort Amſterdam*, gelegen aan den Oostkant van de Haven, by het inzeilen; het zelve is met veel vernuft en kunst aangelegd, en zeer geſchikt, om het Eiland voor alle onverwachte landingen, aan dien kant, te dekken. In hetzelve heeft men de Gereforde, of Hoofdkerk, welke door twee Predikanten bediend word; de woning des Gouverneurs, en die van de verdere Beampten en Bedienden der Maatſchappy, benevens de Barakken, of het verblyf der Soldaten.

Verdere Sterktens.

De verdere Sterktens, welke men op het Eiland heeft, zyn vier in getal, behalven de Bolwerken, die de Stad vercieren, doch allen van geen zonderling belang; namentlyk, twee Waterforten, die by het Kasteel liggen, en twee anderen, langs de Kust; het eene *Bekenburg* genoemd, ligt aan de Kraake Baay, en draagt zelf den naam van een Kasteel; het andere *Colleberg* geheeten, ontmoet men aan de Haven de Fuik. Over elk van deeze Forten is een byzonder Kom-

VI. HOOFDST. mandeur, of Opzichter, gesteld, en zo insgelyks over de *Oost-* en *West-punt.*

Regeerings vorm. De Regeerings vorm op CURAÇAO bestaat, I, In een Gouverneur, of Directeur, welke door Bewindhebberen, hier te Lande, onder approbatie van den Souverein, op eene byzondere Instructie, word aangesteld. II, in een Kommissaris van den Train en Vivres, die de tweede Persoon in rang op het Eiland uitmaakt. III, in den Kapitein der Militie. IV, in een Kommissaris tot den Slavenhandel. V, in den Kapitein van de Burgery. VI en VII, in den Luitenant en Vaandrig der Militie. VIII, in negen Raden van Policy, bestaande uit de aanzienlykste en gegoedste Inwooners, welke met elkander den grooten Raad des Eilands uitmaken, bediend wordende door een Fiskaal, en Sekretaris. Voorts heeft men aldaar, even gelyk in 't Vaderland, ook mindere Kollegien, in welke allen de Direkteur, in der tyd, de voorzitter is.

Zedert het in bezit neemen van Curaçao, tot heden, is de Ed. achtbaare Heer JEAN RODIER, de een en twintigste Gouverneur, welke door de Maatschappy op dit Eiland en deszelfs onderhoorig Gebied, is aangesteld, en zedert het Jaar 1764, die waardigheid bekleed heeft. De Instructie, by die gelegenheid vernieuwt, bestaat in LII Afdeelingen. „ Artykel I „ spreekt van de wyze zyner Installatie, ingevol-„ ge zekere afzonderlyke memorie. II, van den

„ Eed,

„ Eed, by het aanvaarden van zyn post, door de VI. HOOFDST.
„ Ingezetenen te doen III, wegens zyn gezag
„ aldaar, overeenkomftig de refolutie hunner
„ Hoog Mog: van den vyftienden Sept. 1740.
„ IV. van het handhaven van den Godsdienst,
„ conform de orde en liturgie der Nederland-
„ fche Kerk, en het voortplanten van denzelven,
„ onder de naturellen des Lands, en hunne kin-
„ deren. V, van de Perfoonen, welke den Raad
„ uitmaken. VI, van de wyze der delibera-
„ tien in dien Raad. VII, van de zaken aldaar
„ te verrichten. VIII, van de goede orde en
„ difcipline door den Direkteur te houden.
„ IX, X, XI, van de Rechtsplegingen. XII,
„ van de misfiven, en aanfchryvingen, hou-
„ dende aan hem Direkteur en Raden. XIII,
„ XIV, van de byzondere plichten door den
„ Direkteur, by den aanvang zyner bedieninge,
„ in acht te neemen. XV, XVI, van zyn
„ plicht, in 't vigileeren voor de behoudenis en
„ de defenfie der Eilanden, zo wel in tyden
„ van vreede, als oorlog. XVII, van de no-
„ dige Informatie aan de Maatfchappy te geven,
„ belangende den ftaat der Fortificatien des
„ Eilands. XVIII, van het flechten of aanleg-
„ gen van Werken, hoedanig zig daaromtrent
„ te gedragen. XIX, van zyne verplichting,
„ om ferieufelyk te zorgen, en de nodige
„ voorzieninge te doen, tot verderen aanbouw
„ en culture des Lands, ten einde altoos pro-

VI. HOOFDST.

„ visie en voorraad te hebben. XX, XXI, „ XXII, van de nadere beveelen, dien aangaande, als mede van de Veefokkery. XXIII, „ van des Compagnies Vee, en dat der Partikulieren, en van de schikkingen daar omtrent „ te maken. XXIV, van het Slachtvee, en „ hoedanig hier mede te handelen. XXV, „ van het geene de Faktoren der Plantagien „ in acht moeten neemen. XXVI, van de „ Zoutpannen. XXVII, van de Regenbakken „ en Waterputten. XXVIII, XXIX, van de „ goede order te stellen op het innen en den „ ontvangst van des Compagnies middelen, „ rechten en effecten; van het behoorlyk houden der Boeken van Negotie, als anders. „ XXX, XXXI, XXXII, XXXIII, van den handel der Maatschappy aldaar. XXXIV, van de „ schepen, die in andere baaijen, dan de hoofdbaai, mogten komen in te vallen. XXXV, van „ de vreemde schepen, en het doen van verboden handel. XXXVI, XXXVII, XXXVIII, „ XXXIX, omtrent de directie der Slaven, en „ de conservatie van dezelve. XXXX, van het „ invorderen der gelden, met opzicht van de „ verkogte goederen der Maatschappy. XXXXI, „ van het behoorelyk nakomen, door den Directeur, van alle resolutien, ordonnantien „ en reglementen, door de Maatschappy gearresteerd, of nog te arresteeren. XXXXII, „ XXXXIII, van de Jaarwedden en Emolu-

„ men-

„ menten van den Directeur. XXXXIV, van „ het verbod, om geene geschenken, giften „ of gaven te mogen aanneemen. XXXXV, „ XXXXVI, XXXXVII, XXXXVIII, van „ de nadere voorschriften, rakende de Slaven. „ XXXXIX, van de order te houden omtrent „ het inbrengen en uitleveren van vivres, hout-„ waren en andere goederen, in en uit de Maga-„ zynen van de Compagnie. L, van het ont-„ slag der hoogere en mindere Bedienden, uit „ den dienst der Maatschappy, en in welke ge-„ vallen hy daar toe gerechtigd is. LI, van de „ klagten van hem Directeur, of eenig Bedien-„ den, tegen eenen anderen, hoedanig die moe-„ ten ingericht zyn. LII, van het verbod aan „ den Directeur, om geene partikuliere nego-„ tie, noch rederyen in schepen, te mogen „ doen, en van het douceur hem, voor dien „ afstand, toegelegt (*a*).

Inwooners.

De Inwooners op Curaçao zyn meest Nederlanders, of wier Voorvaderen uit deeze Gewesten, in vroeger dagen, derwaards zyn overgegaan; ook vind men 'er eenige Hoogduitsche familien, welke zig aldaar hebben neêrgezet; maar inzonderheid is het getal der Joden op het Eiland vry sterk. Spanjaards en Franschen hebben'er geen vast

(*a*) Deeze *Instructie* is in zyn geheel te vinden, in de NEDERLANDSCHE JAARBOEKEN van de maand *Juny* 1764.

VI. HOOFDST. vast verblyf, schoon zy 'er nu en dan wel overkomen, tot het dryven van koophandel, doch zig echter nooit langer dan noodzaaklyk is, ophouden. Men begroot het getal der blanken, ten naasten by, op tweeduizend menschen. Insgelyks heeft men 'er verscheide huisgezinnen van vry-Negers en vry-Mulatten, die mede tot de Ingezetenen gerekend worden, en dezelfde voorrechten als de Europianen genieten. Het aantal Slaven is aanmerkelyk grooter, en word op verscheiden duizende gerekend.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

Van de Voortbrengzels *des* Lands, *en den* Koophandel *op* CURAÇAO.

VII. HOOFDST. Voortbrengzels.

Men kan het Eiland CURAÇAO niet aanmerker, als een ſchatkamer van de kostbaarſte voortbrengzels der Natuur: zyne ingewanden gaan niet zwanger van goud, zilver noch edelgeſteentens, en zyne vruchtbaare vlaktens, tusſchen den rots- en ſteenachtigen grond, brengen weinig ongemeenheden voort; al wat 'er groeit en wast, is meest tot eigen gebruik en voedſel voor de Negerſlaven.* Dit Eiland kan men derhalven eerder aanzien voor een Pakhuis, of Voorraad-ſchuur, der produkten, die men van de vaste Kust, of uit Nederland, derwaards overvoerd, dan wel voor eene landſtreek, uit wier ſchoot Europa merkelyke voordeelen geniet. Ondertusſchen kunnen wy niet voorby, van eenige melding te doen, aangaande de vruchten, welke de grond 'er echter voorbrengt. De Turkſchetarw, of mays, die zy *Meli* noemen, word 'er, als het noodzaaklykſte, ook het meeste aangekweekt. Voorts heeft men 'er verſcheiden zoorten van Indiaanſche vygen, of *Banannen*, die op Curaçao, zo wel als in de overige

* *Zie bladz.* 30.

VII. HOOFDST. West-Indische Eilanden, tot spys verstrekken, en een goed voedsel geven. Kokosnooten, oranje appelen, citroenen, limoenen en limisjes, heeft men 'er in overvloed. De meeste Europische moeskruiden, erwten, boonen, en andere peulvruchten, en insgelyks de aard-appelen, worden 'er geteeld. In 't wilde groeit een zoort komkommers, van eene groene kleur en ronde gedaante, die men zegt, dat zeer smakelyk zyn. De Turkschetarw gebruikt men niet alleen tot brood en andere gebakken, maar deeze word zelf gemout, om 'er Bier van te brouwen, doch 't geen ras zuurt, en alsdan nadelig voor de gezondheid is.

Ook vind men op het Eiland de zogenaamde *Passieboom*, wiens bloem naar onze *Passiebloem* zeer gelykt: zynde een klimmend boomgewas, waar van de vrucht veel overeenkomst heeft, met de granaatappel, schoon geuriger en aangenamer van smaak; de Karibanen houden dezelve voor een vermogend geneesmiddel in heete koortsen, en ontstekingen der ingewanden. Men vind 'er nog meer andere vruchten, die voedsaam zyn, en tevens eene medicinale kracht, in verscheiden ziektens, bezitten.

De Bosschen leveren insgelyks overvloed van wild. Men vind 'er buffels, reetjes of kabrieten, en ander vee. Schildpadden, hoenders, duiven en verder gevogelte, ontbreekt 'er

'er insgelyks niet. Wanneer men hier nu by- voegd, de verversſchingen, welke uit Nederland aangebragt worden, zou men byna mogen zeggen, CURAÇAO is een klein Paradys van aardſchen overvloed; middelerwyl, dat de koophandel, de tydelyke welvaart der Ingezetenen ſtyft. VII. HOOFDST.

De Kust der *Caraques*, en die van *La-guaire*, boven winds, ten oosten gelegen, zyn de Kusten waar op de Inwooners van Curaçao ſterken koophandel dryven, in cacau, huiden, ſuiker, tabak en andere Amerikaanſche produkten, welke, voor Europiaanſche en Oost-Indiſche goederen, ingeruild, en van daar verder naar Nederland verzonden worden. Dees handel, die, uit hoofde van de Spaanſche Kustbewaarders, altoos zeer gevaarlyk is, geſchied met een zoort van kleine vaartuigen, die zy *Goulets* noemen, en door vry-Negers beſtuurd worden, die met dezelve af- en aanvaren; ook komen de Spanjaards niet minder dikwils op Curaçao, tot het dryven van ſmokkelhandel, by welke gelegenheid de onzen vry goeden prys voor hunne Koopwaaren maken. In vroeger tyden, en denkelyk kort na het ſluiten van den Westphaalſchen Vreede, 1648, werd dit Eiland zeer veel bezogt door ſchepen, komende van Kartagena en Porto Bello, die aldaar hun goud, zilver, banilles, cacau, cochenille en andere kost- Koophandel.

baa-

VII. HOOFDST. baare goederen, tegen Negerflaven, waar van 'er Jaarlyks, en nog heden, eenige fcheepsladingen van de Afrikaanfche Kust aangebragt worden, tegen lywaten, zydenftoffen, fpeceryen, kwikzilver, yzeren en ftalen gereedfchappen, kwamen verruilen. Doch zedert dat de Engelfchen de bezitters van Jamaica geworden zyn, is de flavenhandel op Curaçao, merkelyk afgenoomen, en voor het grootfte gedeelte in de handen der Britten overgegaan; gelyk ook, zedert het aanleggen van Registerfchepen, in plaatfe van Gallioenen, alle gemeenfchap met de Spaanfche Eilanden niet alleen opgehouden, maar zelf verboden is. Omtrent het midden deezer Eeuw had men hier te Lande nog verfcheiden Spaanfche Kustvaarders, die, rechtftreeks uit de Nederlanden, derwaards vertrokken, en zo wel op de heenreis als by derzelver terugkomst, gewoon waren op Curaçao aan te lopen, 't zy, om, in 't eerfte geval, kondfchap of volk in te neemen, en weder keerende, om zig van 't geen aan hunne ladingen mogt ontbreken, te voorzien; doch deeze togten zyn, zedert het Jaar 1756, in onbruik geraakt; niet onwaarfchynlyk, dat de kosten der uitrusting te hoog liepen, en het gevaar te groot was, in evenredigheid van de voordeelen, welke op zodanige reizen te behalen waren.

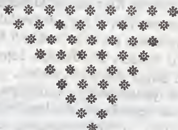
De koophandel uit deeze Landen naar Cura-

raçao, geſchied met de ſchepen en voor reke- VII. HOOFDST.
ning van Partikulieren, onder betaling van zekere bepaalde lasten. In vreedes tyden word het getal deezer ſchepen, welke Jaarlyks derwaards vertrekken, op omtrent twintig gerekend, doch in tyden van oorlog, vooral tusſchen Engeland en Vrankryk, zyn de bezendingen gewichtiger; want alsdan ſtrekt dit Eiland tot een algemeene ſpyskamer van de geheele Zuidelyke Kust van St. Domingo, brengende men van daar te rug, de produkten, die dezelve oplevert, om naderhand in 't Vaderland vertierd te worden. De Franſche kapers van de Eilanden boven den wind, zeilen, gedurende zodanigen tyd van onrust, in menigte naar Curaçao, niet tegenſtaande de langdurigheid van den overtogt, vermits zy nergens, van 't geen zy nodig hebben, beter kunnen voorzien worden, dan daar.

Alles wat op dit Eiland binnen gebragt word, betaalt, zonder onderſcheid, één ten honderd voor Havenrecht. Slechts de koopmanſchappen, die uit Holland komen, zyn van alle verdere lasten bevryd, daar in tegendeel de goederen, welke men uit andere Europiſche havens aanvoert, boven dien, nog negen ten honderd betalen moeten, waar onder de buitenlandſche koffy begrepen is, ten einde de plantagien van dit product, op Surinaamen, te bevoordeelen; ſchoon anders de Amerikaanſche

Waa-

VII. HOOFDST. Waaren niet meer dan flechts drie ten honderd, betalen; echter met deeze uitdrukkelyke voorwaarden, dat dezelve, zonder ergens onderweg te ontladen, direkt, naar een der havens van 't Gemeenebest, moeten gevoerd worden.

AGT-

AGTSTE HOOFDSTUK.

Van de Lotgevallen CURAÇAO, *zedert de zitneeming der* NEDERLANDERS, *overgekomen.*

Het is niet te verwonderen, dat dit EILAND, zo geschikt voor den koophandel in de West-Indien, menigmaal, wanneer deeze Staat met Vrankryk in oorlog geweest is, in die natie de begeerte wekte, om het zelven te bezitten. Uitlandsche schryvers verhalen ons, dat Koning LODEWYK de XIV, ten tyden van den beruchten oorlog des jaars 1672, een toeleg had, om zig, door list, van Curaçao meester te maaken, en tot dat einde den Gouverneur dier plaatse, in zyn belang wist over te halen. Vyf of ses honderd man, geschikt tot deeze onderneeming, landde 'er ook in de daad, maar miste hun oogmerk, aangezien de zaak ontdekt was, en men reeds zodanige maatregels genomen had, waar door deeze onaangenaame gasten, onverrichter zaken, moesten vertrekken (*a*). De baay van St. *Barbara*;

VIII. HOOFDST. Lotgevallen.

(*a*) WILLIAM DAMPIER, *Reistocht rondom den Aardkloot*, I Deel, bladz. 36. *Abt* RAYNAL *Geschiedenis der*

VIII. HOOFDST. *ra*, alwaar zy binnen-gelopen waren, werd naderhand, tot voorkoming en weering van verder gevaar, toegedamt en onbruikbaar gemaakt.*

* *Zie bladz.* 31.

Deeze mislukking, destyds, werd echter by het Fransche Hof niet aangezien, als een zaak, die voor altoos afgedaan was, maar veel eer wekte dezelve nieuwe begeerten, om de onderneeming, by de naaste gelegenheid, met een zekerder uitslag te hervatten; waar toe de nog voortdurende onlusten, omtrent den Jaare 1678, spoedig aanleiding gaven. De Graaf D'Estrées had in lentemaand van het voorgaande Jaar 1677, eene landing op het Eiland Tabago ondernomen, doch men ontving hem aldaar zo wel, dat hy genoodzaakt werd, het zelve te verlaten en met merkelyke schade te rug te keeren. In slagtmaand van dat zelfde Jaar, echter, hervatten hy den aanslag, die hem toen zo wel gelukte, dat hy de sterkte op het Eiland veroverde, 't geen aan 's Lands Kommandeur *Bin-*

der Beide Indien, I Deel, bladz. 341. De eerste deezer Schryveren zegt, *dat kort voor de aankomst der vloot, de Gouverneur gestorven zynde, daar door de aanslag mislukte*; terwyl de Heer Abt, die in deezen wel het meeste geloof verdient, ons verhaalt, *dat het verraad ontdekt, en de verraader gestraft was geworden; dat zy te scheep gingen met de schande van slechts hunne zwakheid, in de onbillykheid hunner maatregels, betoont te hebben.*

Binkes, en andere brave Nederlandsche Officieren, het leven kostte. (*a*) Door deeze overwinning aangemoedigd, scheen de Fransche Vlootvoogd, de hoon zyne Natie, vyf jaaren vroeger, te Curaçao aangedaan, te willen herstellen. Men rustte derhalven in de Fransche Havens een Eskader kloeke en welbemande Schepen uit, die met Bomben en Karkassen voorzien wierden, om het Eiland stormender hand in te neemen. Te Martinique was de samenkomst bepaald van de Schepen, tot deeze onder- VIII. HOOFDST.

(*a*) J. WAGENAAR, *Vaderlandsche Historie*, XIV. Deel, bladz. 443. By gelegenheid der eerste onderneeming van de Franschen tegen *Tabago*, tekend de genoemde Schryver, tot lof onzer Nederlandsche Zeehelden, aan. „ De Graaf d'Estrées, zegt hy, na 't her„ winnen van Kajana, in Wintermaand des voorleden „ jaars, voortgezeild zynde, naar het Eiland Tabago, „ raakte aldaar, in Lentemaand, in een hevig gevecht „ met den Kommandeur Binkes. Verscheiden van „ 's Landsschepen werden in brand geschoten, of ver„ gingen, door hun eigen vuur. 't Schip *Kruiningen*, „ gevoerd door *Rommert Vlak*, werd, door twee Fran„ sche schepen, waar onder dat van d'Estrées zelf, „ aangetast. De Kapitein zig in gevaar ziende, van „ veroverd te worden, vraagde naar de kruidhoorens, „ doch die zo ras niet kunnende bekomen, deet hy den „ Konstapel een tonnetje buskruid op 't dek brengen, „ en straks daarna, zag men den brand opgaan, agter de „ Mast. 't Schip van Vlak en de twee Fransche sche„ pen, vloogen eerlang in de lugt. Doch het scheeps„ volk bergde zig, ten minste gedeeltelyk.

VIII. HOOFDST. derneeming geſchikt, beſtaande in agttien Oorlogſchepen en verſcheiden Kapers, maar het traag opkomen der laatſte, veroorzaakte, dat het voordeelig ſaiſoen, tot het volvoeren deezer onderneeming, onder de hand verliep, doch de Graaf D'Eſtrées, niet te min, in zyn beſluit volhardende, om het Eiland onder de gehoorzaamheid van zynen Koning te brengen, waagde den togt, ſchoon geenzints met dien uitſlag, welke hy zig had voorgeſteld: want de Vloot verongelukte, by het opzeilen, op een rif, of bank van klippen, omtrent het Eiland *Aves*, (*a*) en waar van niet meer dan twee Schepen ontkwamen; zo dat ook dees aanſlag te niet liep. De oorzaak van dit ongeluk word door den Abt RAYNAL, toegeſchreven, aan de ſtoutheid en halſtarrigheid van den Admiraal, doch de

(*a*) AVES, anders ook het *Vogel-Eiland* genaamd, ligt agt of negen mylen, beoosten *Bon-aire*, en omtrent veertien of vyftien mylen van de vaste Kust, op de hoogte van 11 graden, 45 minuten ten Noorden. Het zelve is niet boven vier Engelſche mylen lang, en geene halve Engelſche myl breed. Het rif, of de klipachtige bank, op welke de Franſche Vloot verongelukte, ſtrekt zig van het Oosteinde, noordwaards, omtrent drie Engelſche mylen uit, en draait alsdan Westwaards, makende dus eene halve maan. — Binnen dit rif zyn drie Zandplaten of Eilandjes, omtrent drie Engelſche mylen van 't groot Eiland afgelegen. WILLIAM DAMPIER 1ſte *Deel*, *bladz.* 37.

de Heer DAMPIER, die zegt zulks uit den mond, van een der Kapers gehoort te hebben, geeft 'er ons het volgend bericht van: „ dat de Graaf „ D'Eſtrées van Oostwaards komende aanzei- „ len, op dit rif, of deeze bank, verviel, en „ dat hy, zulks bemerkende, zyn geſchut loste, „ om de andere ſchepen te waarſchouwen. „ Deeze dit ſein niet begrypende, onderſtelden, „ dat hun Admiraal met de vyanden reeds in „ gevecht geraakt was; waar op zy zo veel „ zeil maakten, als zy konden, om hun Be- „ velhebber te onderſteunen; doch deeze yver „ bragt te weeg, dat zy met volle zeilen te- „ gen den grond aanliepen, alle omtrent eene „ halve Engelſche-myl van elkander: ver- „ mits nu hun Admiraal in den top van de groo- „ te mast licht voerde, was zulks een ramp- „ ſpoedig Baken voor hun; zo dat 'er maar een „ Konings ſchip, en een Kaper, het gevaar „ ontſnapten. De ſchepen hielden het nog den „ geheelen dag uit, zonder van een te barſten, „ waar door het meeſte volk tyd won, om „ behouden aan land te komen; niet te min „ ſneuvelden 'er veelen op de wrakken, onder- „ tusſchen dat eene menigte van de geenen, die „ zig gered hadden, maar niet beſtand waren tegen „ de ongemakken, aan wal zynde, ſtorven. Het „ volk der Kaperſchepen, daar en tegen, ge- „ woon aan ongemakken, leefden lustig en „ vrolyk: zy ſchoolden zig op het Eiland ſa-

VIII. HOOFDST.

VIII. HOOFDST. „ men, om op te passen, wanneer de Schepen „ van een geslagen wierden, de goederen te eigenen, en die ten hunnen bate op 't Land „ te brengen. Drie weken vertoefden deeze „ ruwe gasten aldaar, ten einde gelegenheid „ aftewachten van wederom naar Hispaniola te „ rug te keeren. Op een der gestoten Schepen „ waren omtrent veertig man Franschen, die „ zig van 's Scheepsprovisien dapper vrolyk „ maakten, zonder om eenig gevaar te denken, „ toen het achterschip scheurde, uit een raak- „ te, over 't rif heen spoelde, en in Zee weg „ dreef, zonder dat men ooit meer van dat volk „ gehoort heeft (*a*).

Zodanige dubbele teleurstelling, zo korte jaren achter den anderen, deed de Franschen van den verderen aanslag, tot het veroveren van Curaçao, afzien, en het liep aan tot in 't begin van deeze Eeuw, alvoorens die Volkplanting op nieuw eenen aanval der vyanden ten doel moest staan; toen deeze Staat andermaal in eenen Oorlog met Vrankryk was ingewikkeld.

Men verhaalt, dat niet lang na de schipbreuk der Franschen, op het Eiland Aves, waar van wy zo even verslag gedaan hebben, een ander Fransch Kaper, voerende zes stukken geschuts, in de Baay binnen liep, om te kielhalen, en zyn Schip behoorlyk te kalefaten, terwyl hy, niet

(*a*) De ZELFDE, bladz. 38.

niet zonder grond, onderftelde, op dit Eiland, masten, fprieten, balken, en wat hy verder nodig had, te zullen vinden, die van de Schepen zyner ongelukkige Landsgenoten, aangefpoeld waren. Hier in naar genoegen flagende, en zyn onttakeld Schip wederom gereed willende maken, ten einde de reis te vervolgen, ontdekte hy een Hollandsch Schip van twintig ftukken, komende van Curaçao, en denkelyk afgezonden, om naar 't vyandelyk gefchut, dat op 't rif verlooren was, te visfchen; doch de Kapitein een Fransch Kaper ziende, die, zo 't fcheen, gerust zyn zaken deed, befloot den zelven, tot voorkoming van alle ongeval, vooraf te vermeesteren; tot dat einde naderde hy hem zo dicht als mogelyk was, en begon hem, op den afftand van eene Engelfche myl, te befchieten. De Kaper, fchoon hy niet twyffelde van genomen te zullen worden, meende evenwel verplicht te zyn, zig zo lang te verdedigen, als hy konde, en twee van zyne ftukken aan Land gebragt hebbende, hoopte hy zyn Vyand, nog een geruimen tyd, den ingang in de Baay, die zeer eng is, te betwisten. In 't midden deezer bezigheid, wierd hy eene Hollandfche Sloep gewaar, welke, omtrent den avond, aan 't Westeinde ten anker kwam; hier op maakte hy het ontwerp, om zig van den duister te bedienen, en met zyn volk deeze Sloep, die met leeftogt en andere benodigdheden, voor het groo-

VIII. HOOFDST.

VIII. HOOFDST. te Schip, beladen was, te veroveren; welke aanflag hem dan ook gelukte, zo dat hy daar mede wegzeilde, latende zyn ledig vaartuig, voor het Oorlogfchip, ten beste (*a*).

In den Lente des jaars 1712, vertrok uit Toulon, een Eskader van zes Oorlogfchepen, en twee Fregatten, onder kommando van zekeren Jaques de Casfart, met oogmerk, de Engelfche, Portugeefche en Nederlandfche Colonien, te plunderen, 't geen maar al te wel gelukte; want reeds in Bloeimaand daar aan volgende, werd de Stad en het Kafteel van St. Jago, een der voornaamfte van de Eilanden van Kabo Verde, den Portugeezen toebehoorende, door hem overweldigd, en aan de vlam opgeoffert; daar na deed hy een inval in de Lewards Eilanden, alwaar de Engelfchen meesters zyn. In den Herfst, des zelven jaars, moest Suriname een dergelyk onaangenaam bezoek ondervinden, alwaar hy den 10. October met elfhondert man landde, doch men kogt het gevaar af met agthonderd duizend guldens. Van Suriname zeilde de Baron Mouans, met eenige Schepen, naar onze verdere Volkplantingen, Berbice en Esfequebo, alwaar deeze afgezondenen insgelyks brandfchattingen ligtten (*b*). Het duurde

(*a*) W. DAMPIER, Ifte Deel, bladz. 38.

(*b*) VADERLANDSCHE HISTORIE, XVII. *Deel, bladz.* 490. Europifche Mercurius *voor de Maand January* 1713. *bladz.* 75.

de echter tot in 't begin van het volgende Jaar, eer deeze onaangenaame gasten zig voor Curaçao vertoonden; 't was op den festienden February 1713, toen men hun voor 't eerst ontdekte; maar zy ziende, dat men aan de Haven op zyne hoede was, zeilden zy dezelve voorby, naar den Weskant, en wierpen vervolgens het anker in de Baay van 't *Heilig Kruis* *, alwaar men geenzints konde onderstellen, dat ze voet aan Land zouden zetten, uit hoofde van de bezwaarlyke wegen, om van daar naar de Fortres te komen. Den agttienden, geschiedde de ontscheping, die merkelyk begunstigd werd, vermits de Onzen niet tydig genoeg by de hand waren, ten einde zulks te kunnen beletten; dit verhinderde echter niet, dat men eerlang handgemeen wierd, in welke actie de Bezetting zig zo dapper weerde, dat men de Franschen tot aan hunne Schepen te rug joeg, by welke gelegenheid hun aanvoerder, de heer Casfard zelf, gekwetst werd. De Vyanden, die gedurig versch volk aan wal bragten, vielen vervolgens met dubbele macht op de Onzen aan; drongen dezelve tot wyken, en zetten hun na, tot omtrent een musketschoot van 't Kasteel, alwaar zy zig neêrsloegen, de loopgraven openden en ses mortieren plaatsten. Den sesentwintigsten February, deed hun Bevelhebber het Eiland, en de Sterkte, opeisschen; doch de Gouverneur, en met hem den grooten Raad, vond vry veel

VIII. HOOFDST.

* Zie bladz. 32.

VIII. HOOFDST. zwarigheid, om aan deezen harden eisch te voldoen; men beantwoordde des de vraag in bescheiden, maar geenzints voldoende uitdrukkingen; waar mede echter deheer Casſard niet voldaan ſcheen, zo dat hy de Sterkte ten eerſte formeel begon aantetasten, en dien dag over de honderd bomben liet werpen, om de Onzen tot de overgaaf te dwingen; maar deeze zo wel niet aan de hand komende, als mogelyk de Franschman wel verwachtte, vernieuwde hy eerlang zyn' eisch, met een bygevoegd voorſtel, *dat het beter ware, eene goede overeenkomst te treffen, dan geruïneerd te worden.* Deeze bedenking baarde by zommige Leden eenige opmerking, zo dat men de zaak in ernst begon te overweegen, en het beſluit nam den Gouverneur te verzoeken, naauwkeurig te onderſtaan, hoedanig deheer Casſard, omtrent het Eiland, gezint was; ten welken einde zekere Bandeville aan hem gezonden werd, die, den dag daar na, met het antwoord te rug keerde, dat men alle Vyandelykheden zou ſtaken, en het Eiland ontruimen, tegen betaling van vierhonderdduizend ſtukken van agten. De onderhandeling over deeze Brandſchatting duurde tot den tweeden Maart, toen de ſom eindelyk op een hondert vyftig duizend ſtukken van agten bepaald wierd, met dit beding nogtans „ dat „ wanneer 'er voor dien tyd eene Wapenſchorsing, tusſchen den Koning van Vrankryk, „ en

„ en de Staaten Generaal, mogt getroffen zyn, VIII. HOOFDST.
„ gelyk toen het gerucht ging, die penningen,
„ als dan, zouden worden te rug gegeven." (*a*)

Zedert dit toeval is ons niet gebleken, dat eenige Mogendheid den minsten toeleg op Curaçao gehad heeft, of Brandschattingen aldaar is komen eisschen, schoon 'er nu en dan, uit hoofde van den koophandel, wel eenig verschil in die Gewesten ontstaan is, doch nooit van dat gewicht, om de verdere rust van het Eiland te stooren.

(*a*) Europische Mercurius *voor de Maand Juny* 1713. *bladz.* 312.

NEGENDE HOOFDSTUK.

Van de EILANDEN *onder* CURAÇAO *behoorende.*

IX. HOOFDST. Van de Eilanden onder Curaçao behoorende.

Nog drie Eilanden, hoe wel van minder belang, niet verre van CURAÇAO gelegen, behooren insgelyks aan de Nederlandſche West Indiſche Maatſchappy; twee van dezelve dienen, om het groot Eiland van vee en leeſtogt te voorzien, en deeze worden BON-AIRE en OROBA genoemd; terwyl het derde, wegens zyne nabyheid aan de Volkplanting, den naam van KLEIN CURAÇAO draagt.

Bon-Aire.

BON-AIRE, ook *Buen-Aire*, het voornaamſte van deeze drie Eilanden, ligt ten Oosten, en zo als wy reeds elders opgegeven hebben, ſlechts ſes mylen van Curaçao *, en omtrent twintig mylen, ten noordoosten, van de Spaanſche-Kust. Het zelve word, in zyne uitgeſtrektheid, op omtrent ſestien of zeventien mylen in den omtrek gerekend. De Rheede is aan de Zuidwestzyde, naby het midden des Eilands; beſtaande uit eene vry diepe Baay, aan welke eenige huizen gevonden worden. De Schepen, die van den oostkant komen, loeven dicht op, aan de Oostzyde, alwaar zy het anker, op omtrent ſestig vademen waters, en niet

* Zie bladz. 34.

niet meer dan eene halve kabels lengte van 't Land, laten vallen, makende voorts met een touw hun fchip aan 't ftrand vast, vermits het anders gevaar zou lopen, dės nachts, door den Landwind, wederom in Zee te dryven, terwyl aldaar de grond zo fchuins afloopt, dat de ankers geen dienst doen zouden, zo ras eenig Vaartuig aan 't glyen raakte. Hoewel nu het getal der Inwooners flechts uit vyf of fes Indiaanfche Familien beftaat, houd niet te min de Maatfchappy alhier een Kommandeur en onder Kommandeur, benevens eene kleine Bezetting, beftaande uit weinige Soldaten, zo, om het recht van Eigendom te bewaren, als tot bedwang der Indianen, en om op hunne verrichtingen, ten gemeenen dienfte, een wakend oog te houden. Daar is geene Vesting, noch eenige andere Sterkte, en de Soldaten hebben in vreedes tyd, om zo te fpreken, geene andere bezigheid, dan eeten en flapen, vermits zy nooit wacht houden, ten ware men eenigen onraad duchtte. De genoemde Indianen zyn akkerlieden, die het Land bebouwen, tot leeftogt voor de Curaçaofche Ingezetenen, en Negerflagen, 't geen van daar, door Sloepen van Curaçao, word afgehaalt; doch voornamenlyk is hunne bezigheid het vangen van wilde Geiten, waar van het Eiland in overvloed voorzien is, en van welkers vleesch, in 't zout ge-

IX. HOOFDST. gelegd, voorheen, een groot vertier naar Curaçao plagt te zyn. Men vind 'er insgelyks Paarden en Rundvee; maar geen Schapen. De Zuidzyde van BON-AIRE bestaat uit laag en vlak land, voorzien van verscheiden zoorten van Boomen, als mede eene kleine Springbron, doch waar van het water zwartachtig is. Aan het Westeinde, daar en tegen, word een Fontein van vers water gevonden.

Oroba. OROBA, by anderen *Oruba* of *Aruba*, zeven of agt mylen Westwaards van Curaçao gelegen, is kleinder dan Bon-Aire, maar nader aan de Spaansche-Kust. Het zelve dient tot een gelyk oogmerk als het eerste, en men haalt 'er mede leeftogt van daan, zo voor de Ingezetenen als voor de Slaven; zynde ook door eenige Indianen bewoond, en de Maatschappy houd 'er insgelyks een Kommandeur, onder Kommandeur, en weinige Soldaten.

Nergens is ons voorgekomen, dat de Franschen in hunne onderneemingen tegen Curaçao, den minsten aandacht naar deeze twee Eilanden gewend hebben; dezelve ongetwyffeld der moeite niet waardig oordeelende, tot het doen eener landinge; ondertusschen daarze evenwel beiden van zeer veel noodzakelykheid voor Curaçao zyn.

Klein Curaçao. Het laatste der drie Eilanden, en waar mede wy onze Beschryving van CURAÇAO besluiten, is

is KLEIN CURAÇAO, eene onbewoonde Vlakte, omtrent anderhalve myl van 't eigentlyk Curaçao, even boven het water uitftekende, en by donker, of mistig weder, gevaarlyk voor de Schepen, welke hetzelven voorby moeten; doch onze Curaçao-vaarders en Oorlogfchepen weten, door voorzichtig genomen maatregels, deeze zwarigheid te voorkomen. *

IX. HOOFDST.

* *Zie bladz.* 33, 34.

TIEN-

TIENDE HOOFDSTUK.

Bericht *wegens het ongeluk* 'sLands Fregat van Oorlog ALPHEN, *gekommandeerd door den Edelen geſtrengen Heere* G. W. H. VAN DER FELTZ, *in de Haven van* CURAÇAO, *overgekomen, op den* vyftienden September *des Jaars* 1778. *Op eene* Beſpiegelende wyze *voorgedragen.*

X. HOOFDST. Bericht wegens het ongeluk 't Oorlogſchip Alphen, te Curaçao, overgekomen.

'T WAS omtrent het einde van Wintermaand des voorleden jaars, zeventien honderd agt en zeventig, toen 's LANDS ZEERAAD te Amſterdam, de beklaaglyke tyding uit de West-Indien ontving, dat een zyner Schepen, het Fregat van Oorlog, ALPHEN, drie maanden te vooren, op den vyftienden September, ongelukkig was omgekomen. —— Geen huilende ſtormwind, die de zeilen van een ſcheurt, masten en raân overboord werpt, de kielen doet ſplyten, of, in wrakken veranderd, tegen rotſen te barsten ſtoot. —— Geene vervaarlyke zeebrandingen waren hier oorzaak van het ongeluk. —— Geen Vyand, heet op overwinning, had het, met over-

overmacht, vervolgd, en in den grond gefchoten. —— 't Lag veilig, en omringt van Vaderlandfche Vrienden, in de Haven van CURAÇAO. —— Zyn verwoester was zyne eigen Buskruid, en hier door vloog en Schip en Volk in de lucht. — Akelyk gezicht voor den verbaasden Aanfchouwer! verwonderd, verftomt, verflagen, en radenloos, zullen veelen hunner, op dit Treurtooneel, geftaroogd hebben, naauwlyks weetende, of zy vluchten zouden, of ftaan blyven: terwyl de ongelukkige Voorwerpen van dit alles, naastdenkelyk, het minfte zullen gevoelt, of'er van geweeten hebben; want eer zy nog het gevaar konden bezeffen, waren reeds hunne lichaamen vermorzeld en verbryzeld.

Vergeefs befchuldigt men de Alöudheid van wreed in hunne Oorlogen geweest te zyn; dat zy geene verzoening kenden, dan na eene volkomen neêrlaag hunner Vyanden, en dat zy, om hunne triumfen te bezegelen, zelf de verwonnen Vorsten aan de Statiewagens kluifterden, en die tot Slaven mede fleepten. De Kristenen, van later dagen, bedachten nog grooter wreedheid. Niet te vreede, man tegen man, te vechten, of eenige pylen in 't honderd te fchieten, die meestal maar weinigen befchadigden, wierden zy de uitvinders van een veel gevaarlyker moordtuig, het BUS-

KRUID.

X. HOOFDST. KRUID. (a) — Laaten de geschiedenissen, zedert ruim vier Eeuwen, getuigen, welke verbazende verwoestingen door hetzelve zyn aangericht! —— Behoef ik meer bewys: men sla het oog slechts op de hier tegen over gestelde Kunstplaat, om van de waarheid overtuigd te worden.

Welke

(a) Volgens het gemeen gevoelen, zou het *Buskruid* door zekeren BARTHOLDUS SCHWARTZ, een Franciskaner Monnik, in de XIV. Eeuw, by toeval, ontdekt zyn, Hy, een beminnaar der *Chymie*, of Scheidkunde, zynde, was bezig met het een of ander te beproeven, waar toe hy juist Zwavel en Salpeter nodig had, welke, onder elkander gemengt, in een metalen Vyzel, naast hem stond. Eenige vonkjes vuur daar in gevallen, deden de zeldsaame uitwerking, dat ze niet alleen deeze gemengde stof aanslaken, maar dat de stamper, die in den Vyzel stond, daar door met kracht in de hoogte vloog, en buiten denzelven geworpen wierd. Zommigen bepalen den tyd der ontdekking, omtrent het jaar 1380, maar anderen willen, dat het veel vroeger zou geweest zyn, ten minste, volgens de opgave van denheer J. WAGENAAR, was reeds hier te lande, anno 1350 het Buskruid in gebruik. VADERLANDSCHE HISTORIE, III. *Deel*, XI. *Boek*, bladz. 279. —— Het geen men dan zedert Buskruid genoemd heeft, bestaat, in zyne samenstelling, uit *Salpeter*, *Zwavel* en *Houtskolen*. De Zwavel, die aanstonds vuur vat, ontsteekt de Salpeter, en deeze zig vervolgens verspreidende, veroorzaakt, naauw ingesloten zynde, de slag, terwyl het houtskool dient, om de Zwavel en Salpeter te beter te vereenigen, en de vlam langer te doen aanhouden. J. HUBNER, *Kunst Woordenboek*.

S. Fokke inv. et fecit. *J. van Selm excudit.*

GEZICHT van het EILAND, het KASTEEL en de HAVEN van CURAÇAO, nevens het in de Lucht ſpringen van 'S LANDS OORLOG-SCHIP ALPHEN, op den XV^den^ September MDCCLXXVIII.

Welke algemeene nuttigheid de Scheidkunde ook immer hebbe voortgebragt, deeze ontdekking heeft evenwel tot niets gedient, dan om het Menschdom onmenfchelyk te befchadigen, en de wraaklust der Volken te voltooijen. — Naastdenkelyk, gaf de Oorlogszucht dier tyden, de onverzadelyke begeerte om elkander te vernielen, aan dit kwaadaartig middel, een zoort van noodzaaklykheid, en eerlang was de Kunst bezig, om de werktuigen te bedenken, ten einde 'er al het mogelyk kwaad door te kunnen uitrichten. (*a*) — De Nakomelingfchap vond het in gebruik, gewendde zig van der jeugd af, aan de uitwerkzels, en men wierd 'er, door de gewoonte, te onverfchilliger omtrent, namate dat het algemeener by vreemde Natien in zwang kwam, een tak van Koophandel werd, en eindelyk zelf diende, om onze oogen te verlustigen, door kunstige vreugde vuuren, dan wel, om den Ingezetenen plechtige gebeurtenisfen bekent te maken. — Altans dit kwaad is niet meer te veranderen; de Krygsgebruiken der

X. HOOFDST.

(*a*) Volgens het geen ons voorgekomen is, zo moet zeer fchielyk, na het uitvinden van het Buskruid, insgelyks het Gefchut uitgevonden zyn: eenigen willen, dat men zig in 't jaar 1350 het eerst van *Kanon*, op de *Oostzee*, zou bedient hebben, terwyl anderen zulks brengen op het jaar 1380, in den Oorlog der Venetianen, tegen de Genueezen. HOOGSTRATEN, *Groot Algemeen Woordenboek.*

X. HOOFDST. om te denken, wat of dit ongewoon verfchynzel kon betekenen, wierd 'er eene allerysfelykfte flag gehoord. Men voeldde het Aardryk in beweeging; de Gebouwen fchudden en lilden op hunne fundamenten; de Zee zelf rees tien voeten boven peil, ftuifde met drift over de klippen heen, en niemand kon zig, op dat oogenblik, anders voorftellen, of het Eiland ftond door eene Aardbeeving omgekeerd te worden. — Myn pen is onmachtig te befchryven, hoedanig het, in dit tydftip, overal moet gefteld geweest zyn; zommigen, die uit hunne Huizen de vlucht naar buiten namen, uit vrees, dat dezelve zouden inftorten, en zy onder de puinhopen omkomen, werden nog dodelyker verfchrikt, toen zy in de lucht eene menigte gloeijende Gedaantens, van verfchillende zoorten, in eene ongelyke beweeging, zagen omzwerven, en waar van 'er eenigen zelf voor hunne voeten neêrvielen. Anderen, die van 't begin af, ooggetuigen van alles geweest waren, zag men, na de verfcheiden uitwerkzels, die de fchrik op hun maakte, in verfcheiden houdingen en beweegingen: zommigen liepen, gelyk uitzinnigen, langs de Straaten, fchreeuwden en gilden, om hulp, fchoon het niemand mogelyk was, den minsten byftand te bewyzen; eenigen trilden en beefden van angst en vrees, en konden zig ter naauwernood ftaande houden, terwyl wederom anderen, roer- en fpraakloos ftonden, en onverfchillige Aanfchouwers

wers

wers van alles fcheenen. —— Maar ondertusfchen, hoe akelyk moet het op de Schepen gefteld geweest zyn, die zo naby het ongelukkig Wrak lagen, en niet anders dan een gelyk lot verwachten konden, indien de Voorzienigheid dezelve op geene byzondere wyze bewaard en behoed had. Slechts twee fcheepslengtens van het Schip ALPHEN, lag de Schout by nacht, Graaf van Byland, geankert, en weinig afftands verder, nog vyf Vaderlandfche Koopvaardyvaarders, en onder deeze twee, gereed, om met volle ladingen naar onze Havens te ftevenen; behalven eenige kleine Inlandfche Vaartuigen, aan de Volkplanting toebehoorende, of derwaards gekomen, om Koophandel te dryven. —— Ik meen, na den aart van het geval, te mogen onderftellen, dat zy op het zien van den rook, en de onmiddelyk daar op gevolgde flag, verzuft en bedwelt zullen geweest zyn, buiten ftaat om te denken, of iets, tot redding, by de hand te neemen. De Verrasfing was te fchielyk, de Verwarring te groot, de Aandoening te fterk, om eenig denkbeeld te kunnen vormen, hoedanig zy, op dat oogenblik, gefteld waren. Ongetwyffeld, toen de eerfte fchrik voorby was, zullen zy elkander, als onberaden Menfchen, verbaast, hebben aangezien, en met de wanhoop in het weezen, op en neer gelopen zyn, om al bevende te onderzoeken, of niet hier of daar, eenig verborgen vuur, hun een ge-

X. HOOFDST.

X. HOOFDST. lyk lot bereidde. —— Beklaaglyke omſtandigheid, waar van de angst wel gevoeld, maar met geene woorden kan uitgedrukt worden. —— Doch laat ik voortgaan en u het verdere mededeelen, 't geen myn BERICHT vermeld.

Het Schip ALPHEN is weg, en met hetzelve zyn al de Zielen, op eenige weinige na, die zig aan zyn boord bevonden, omgekomen; waar van 't getal, behalven zommige Negers en Negerinnen, twee honderd en vyf Man uitmaakt, en onder deeze zyn voornaame Opperhoofden. (*a*) —— Hoe zeldſaam is 't beſtuur van 't Hoog Opperweezen, wanneer Hy verderven of behouden wil. Dit is zichtbaar gebleken in den Kapitein VAN DER FELTZ, in de Luitenants *Baron* VAN COEVERDEN, en LONDT; de Eerſte, welke, gedurende zyn verblyf te Curaçao, onpasſelyk geweest was, had, des avonds voor het ongeluk, den Gouverneur belooft, van den volgenden morgen by hem, op het Gouvernement, te komen, en 'er eenigen tyd te zullen doorbrengen. Hy ſtond gereed, aan die belofte te voldoen, en verbeidde ſlechts zyn' Joodſchen Arts, Caprillis, om 's Scheepsboord te verlaten, maar wiens lan-

(*a*) Elf Perſoonen, zyn in Zee geſprongen, en veertien anderen waren aan, of naar de Wal. Zie de NEDERLANDSCHE POSTRYDER, voor de maand December 1778.

langer dan gewoon uitblyven, den braven Bevelhebber het leven kostte, of misschien wel den Israëllitischen Geneesheer het zyne deed behouden. — 't Was dien ochtend de beurt, onder anderen, van den Luitenant Baron van Coeverden, om met de Boot aan Land te gaan, en vers water te halen; doch hy zig misschien niet wel bevindende, of liefst op 't Schip willende blyven, verzogt zyn meden Abelborst, Londt, dien post voor hem te volbrengen, welke zulks, mogelyk meer uit bescheidenheid, dan gewilligheid, aannam, en waardoor hem, zonder dat hy 't wist, of denken kon, het middel tot redding werd aangeboden (*a*).

Door wat toeval dit ongeluk gebeurd is, blyft twyffelachtig; wy willen 'er liever niets van zeggen, dan iemand op gissingen te veroordeelen. — Buskruid, waar ook geplaatst, is overal een gevaarlyk Vyand van 't Menschdom; een klein, een gering vonkje, dat nergens elders eenige aanmerking verdienen zou, of in staat kon zyn van de minste schade aan te richten, steekt het aan, en veroorzaakt de bitterste verwoesting. — Na dat de grootste ontsteltenis voorby was, en men nu, met meer bedaarde zinnen, schoon niet zonder hevige aandoening, en

(*a*) NEDERLANDSCHE POSTRYDER, voor de Maand December 1778.

X. HOOFDST. en onder het ſtorten van welmeenende traanen; het oog rondom heen wende, zag men overal een Tooneel van jammeren, 't geen alle verbeelding te boven ging. —— Het was als of een woedende Orkaan, zyn verderffelyke krachten, tegen het Eiland, had willen beproeven. De opgezette Zee, door den onderaardſchen dreun, noch aan 't woelen, ſloeg en ſtootte, met vervaarlyk geweld, tegen de in de Haven liggende zwaare Schepen, die nu naauwlyks op hunne ankers veilig bleven; middelerwyl, dat de ligtere Vaartuigen van dezelve afgeſlagen, aan de Klippen en op de Werven geſmeeten wierden; waar van 'er eenigen verpletterd en anderen gezonken zyn. —— Op de Wal zag het 'er niet minder beklaaglyk uit. De Daken en Vengſters waren, door 't geweld van den ſlag, niet alleen, deerlyk gehavend, maar hadden, bovendien, veel geleden van de brokken houts en yzer, die, door de kracht van 't vuur, in de hoogte geheven, en met drift voortgejaagd, op de Huizen neerſtortten; onder welke brokken, helaas! hoofden, armen, beenen en ſtukken van verbrandde menſchen lichamen gevonden zyn, die ginds en herwaards verſtrooid lagen. — Maar laat ik hier een gordyn ſchuiven! —— Ik heb reeds ramps genoeg vermeld! —— De ongelukkigſte, ondertusſchen, zyn zy, die met het Schip ALPHEN en Bloed en Brood verlooren hebben!

De

De Regeering van CURAÇAO van alles behoorlyk onderricht zynde, droeg aanstonds de nodige zorg, dat de Lyken, zo, die men opvischte, dan wel elders vond, behoorlyk ter aarde besteld wierden, om de Lucht, in dat heet Klimaat, voor alle besmetting te beveiligen, en een nog erger ongeluk voor te komen. Den zeventienden, ontdekte men eerst de Lyken van den Kapitein VAN DER FELTZ, van den tweeden Kapitein, van LICHTEVOORT en den Luitenant SMIT, welke, op het Kasteel gebragt, en van daar met alle Krygseer begraven zyn. (*a*) X. HOOFDST.

(*a*) NEDERLANDSCHE POSTRYDER, als vooren.

